

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
KADIN ERKEK FIRSAT EŞİTLİĞİ
KOMİSYONU KADIN İSTİHDAMININ
ARTTIRILMASI, KADIN
GİRİŞİMCİLİĞİNİN, KOOPERATİFÇİLİĞİNİN
GÜÇLENDİRİLMESİ VE
DESTEKLENMESİ KAPSAMINDA MEVCUT
SORUNLARIN TESPİTİ VE ÇÖZÜM
ÖNERİLERİNİN BELİRLENMESİ
ALT KOMİSYONU TUTANAKLARI

—●—
20 Ocak 2022 Perşembe

—●—

KONU:

-Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) Sigorta Primleri Genel Müdürü Savaş Alıç'ın "Kadın İstihdamına yönelik ve kadınlara yönelik Sosyal Güvenlik Kurumu uygulamaları" konuları hakkında sunumu

-Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu Başkanı Muhammed Adak'ın "Tarımdaki emeğin kadınlaşması" konusu hakkında sunumu

-Simurg Kadın Kooperatifleri Birliği Başkanı Nilgün Demirkol Yavuz ve Ayşe Temiztaş'ın, kadın kooperatifçiliğinin sahadaki durumu ve Birliğin faaliyetleri hakkında sunumu

20 Ocak 2022 Perşembe
BİRİNCİ OTURUM
Açılma Saati: 14.14
BAŞKAN: Çiğdem ERDOĞAN ATABEK (Sakarya)

ALT KOMİSYON BAŞKANI ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK – Komisyonumuzun değerli üyeleri, sayın basın mensupları; hepiniz hoş geldiniz, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Toplantı yeter sayımız vardır, Komisyonumuzun 27’inci Yasama Dönemi Beşinci Yasama Yılı’nın 6’ncı Toplantısını açıyorum. (*)

Değerli üyelerimiz, kıymetli misafirler; kadın istihdamının artırılması, kadın girişimciliğinin, kooperatifçiliğinin güçlendirilmesi ve desteklenmesi kapsamında mevcut sorunların tespiti ve çözüm önerilerinin belirlenmesi alanında bilgilendirilmek, genel çerçeveyi ve yürütmenin kadın istihdamını arttırmayı hedefleyen politikalar geliştirmesiyle yakından ilgili. Kadınların istihdamı, çalışma şartları ve koşulları, kadınların bir sosyal güvenlik şemsiyesi korumasına dâhil olup olmadığı hayati önemde. Bu kapsamda, Komisyonumuza sunum yapmak üzere bugün burada bulunan Sosyal Güvenlik Kurumu Sigorta Primleri Genel Müdürü Sayın Savaş Alıç’a toplantımıza iştiraklerinden dolayı teşekkür ediyorum ve sözü Sayın Genel Müdüşümüze bırakmış oluyorum.

Buyurun Sayın Genel Müdüşüm.

SGK SİGORTA PRİMLERİ GENEL MÜDÜRÜ SAVAŞ ALIÇ – Sayın Başkanım, değerli Komisyon üyeleri, saygıdeğer katılımcılar; sunumuma başlamadan önce kurumum ve şahsım adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

İlk önce kendimi tanıtayım, ben Sosyal Güvenlik Kurumundan önce Maliye Bakanlığında denetim elemanı olarak 1996’da çalışmaya başladım. 1998’de Teftiş Kurulunun açtığı imtihanla müfettiş yardımcısı olarak SSK’de çalışma hayatıma devam ettim. Kurumların birleşmesinden sonra SGK’de müfettiş, başmüfettiş olarak görev aldıktan sonra, Sosyal Güvenlik Kurumunun taşra teşkilatının kurulması aşamasında idari görevler almaya başladım. İlk önce Ankara İl Müdürlüğünde İl Müdür Yardımcısı olarak görev aldım, daha sonraki süreçte çeşitli idari kademelerde bulunduktan sonra, şimdi yaklaşık dört buçuk yıldır da Sigorta Primleri Genel Müdürlüğünü yürütüyorum.

Komisyon çalışmaları kapsamında kadın istihdamına yönelik ve kadınlara yönelik Sosyal Güvenlik Kurumu uygulamalarından sizlere bilgi vermek amacıyla burada bulunuyorum. Tekrar saygılarımı sunuyorum.

Hepinizin malumu Başkanım, 2008’de sosyal güvenlik reformu kapsamında 3 sosyal güvenlik kurumu tek çatı altında birleştirmeye çalışılmış, eşit, adil, sürdürülebilir bir sosyal güvenlik sistemi...

ALT KOMİSYON BAŞKANI ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK – Çok özür diliyorum Sayın Genel Müdüşüm.

Kıymetli vekillerim, sunumu cep telefonunuza yolladım, takip etmek isterseniz.

SGK SİGORTA PRİMLERİ GENEL MÜDÜRÜ SAVAŞ ALIÇ – Sosyal güvenlik reformuyla 3 sosyal güvenlik kurumu tek çatı altında birleştirilmiş olmakla kalmamış, eşit, adil, sürdürülebilir bir sosyal güvenlik sistemi, eşit şartlarda, eşit hizmetlerin sunulduğu bir sosyal güvenlik sistemi hedeflenmiştir. Tabii, eşit şartlarda, eşit hizmet sunan sosyal güvenlik sistemiyle beraber kadınlar,

*Coronavirüs salgını sebebiyle toplantı salonundaki Başkanlık Divanı üyeleri, milletvekilleri, katılımcılar ve görevli personel maske takarak çalışmalara katılmaktadır.

gençler, engelliler gibi birtakım dezavantajlı grupların da çalışma hayatındaki durumları göz önünde bulundurulmak suretiyle sosyal güvenlik alanında bu dezavantajlı gibi gözüken gruplara yönelik düzenlemeler de yapılmış, birtakım avantajlar sağlanmaya çalışılmıştır.

Sosyal Güvenlik Kurumu olarak sosyal güvenlik sistemi uygulamasında kadınlara yönelik analık hâli süresince çalışamamadan kaynaklı gelir kayıplarını önlemeye yönelik geçici iş göremezlik ödeneği sağlıyoruz. 2021 yılında toplam 491.581 sigortalı için yaklaşık 1,8 milyar liralık geçici iş göremezlik ödeneği ödemesinde bulunduk. Yine, kadınlara yönelik doğum yapan sigortalı veya kurumdan gelir aylık almış da gene doğum yapmış veya çalışmayan eşinin çalışması sebebiyle bakmakla yükümlü olunan veya eşi kurumdan gelir, aylık alıyorsa yine doğum yapan kadından dolayı emzirme ödeneği sağlıyoruz. Emzirme ödeneği 2021 yılında 232 lira iken, 2022'deki artışla beraber 316 liraya yükselmiştir. 2021 yılında toplam 496.193 sigortalı için yaklaşık 116 milyon liralık emzirme ödeneği sağlanmıştır.

Doğum borçlanması uygulamamız var, kamuoyunda da zaman zaman yer alıyor. Evveliyatında 2 çocuk için doğum borçlanması imkânı varken 2014'teki yasal düzenlemeyle 3 çocuk için toplamda 6 yıla kadar kadınlarımız için doğum borçlanması imkânı sağlandı. 2021 yılında doğum borçlanması imkânından 23.206 sigortalının yararlandığını görüyoruz. Ben bu arada yeni asgari ücret tutarlarına göre doğum borçlanması tutarları hakkında bilgi vermek istiyorum. 2022 yılında en düşük doğum borçlanması günlük tutarı 53 lira 38 kuruştur. 1 çocuk için eğer iki yıl süreyle bir borçlanma yapılacaksa, talep edilecekse borçlanma tutarı yaklaşık 38.400 lira. 2 çocuk için 1.440 gün hizmet kazanmak üzere 76.800 lira civarında bir borçlanma tutarı çıkıyor. 3 çocuk için borçlanma talebi olursa 2.160 gün hizmet süresi kazandırabiliyoruz, bunun da en düşük maliyeti 115.300 lira doğum borçlanması tutarı olarak karşımıza çıkıyor. Doğum borçlanması yaparken ay içerisinde doğum borçlanması haricinde borçlanma imkânları da var. Biz, ay içerisinde kısmi çalışması bulunan gerek kadın gerek erkek çalışanlarla alakalı ayın geri kalan günlerini otuz güne tamamlama imkânı sağlıyoruz. Diyelim ki ay içerisinde kısmi çalışması sebebiyle 10 gün çalışması olan bir kadın çalışmamız geri kalan 20 gün süreyi borçlanabiliyor. Borçlanırken de malullük, yaşlılık, ölüm sigortası pirimini alıyoruz, genel sağlık sigortası pirimlerini almıyoruz. Dolayısıyla, günlük borçlanma tutarı 33 lira 36 kuruşa inebiliyor.

Bir diğer uygulamamız malul çocuğu bulanan kadın sigortalılarla alakalı. 1/10/2008'de sosyal güvenlik reformuyla Sosyal Güvenlik Sistemi'ne dâhil olan bir uygulama. Bu uygulamayla birlikte kadın çalışanlarımızın 2008 Ekim ayından sonraki çalışma sürelerinin, gün sayılarının dörtte 1'i kadarki süreyi çalışma sürelerine, tıpkı fiili hizmet süresi zammı kapsamında olan sürelerdeki gibi çalışma sürelerine ekliyoruz. Eklenen bu sürelerde emeklilikle ilgili yaş haddinden indirim konusu yapılabilir. Dolayısıyla, hem emeklilikte yaştan hem de çalışma süresi bakımından avantaj sağlanmış oluyor.

Kız çocuklarının evlenene kadar veya sigortalı olarak çalışmaya başlayınca kadarki ölüm aylıklarından yararlanma imkânları devam ettiriliyor. Yine, kız çocuklarının evlenmeleri hâlinde almakta oldukları gelir veya aylıklarının iki yıllık tutarını biz evlenme ödeneği olarak kendilerine veriyoruz. 2021 yılında 21.714 sigortalıya yaklaşık 390 milyon liralık evlenme ödeneği sağladık.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Ama rakamlar birbirinden niye farklı bize verdiklerinizle?

SGK SİGORTA PİRİMLERİ GENEL MÜDÜRÜ SAVAŞ ALIÇ – Sayın Vekilim, şöyledir; biz, dün sizin toplantı çağrı yazınız geç ulaşınca biraz sunumumuzu aceleyle hazırlamak durumunda kaldık. Güncellemeler yaparken baktık hata yapmışız, ben biraz evvel tekrar bilgisayara yükledim. Herhâlde sizin en son paylaştığınız güncel sunum olacak. Şu anda...

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Yani şimdi paylaşılan eski sunum, sigortalılıkta da aynı şeyi gördük.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK – Ben size şimdi WhatsApp’tan yolladım Değerli Vekilim, hemen bakalım, o eskisiymiş.

SGK SİGORTA PİRİMLERİ GENEL MÜDÜRÜ SAVAŞ ALIÇ – Biraz evvel... Yani en güncel hâliyle...

ŞENOL SUNAT (Ankara) – O zaman düzgün olanını verin bize, anlattığı şekilde verin. Evet, rakamlar farklı birbirinden.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK – Evet. Revize edilmiş hâlini ben birazdan yollayacağım size.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Tamam.

SGK SİGORTA PİRİMLERİ GENEL MÜDÜRÜ SAVAŞ ALIÇ – Yine, çalışmayan vatandaşlarımız için kadın olsun, erkek olsun isteğe bağlı sigortalı olma imkânı var. Ayrıca, kısmi çalışma yapan kadın sigortalılarımız da ayın geri kalan günlerini isteğe bağlı sigortalı olma durumuyla hizmet sürelerini 30’a tamamlama imkânı sağlanabiliyor.

Yine, kadınlarımıza özgü, yurt dışında bulunan kadınlarımız 18 yaşından sonraki sürelerini -ister çalışsınlar, ister ev hanımı olarak geçsin- bu sürelerin tamamını veya diledikleri kadarını borçlanma yapmak suretiyle hizmet olarak değerlendirebiliyorlar. Yurt dışı borçlanma günlük tutarı en az asgari ücretteki değişme neticesinde şu anda 75 lira 6 kuruşa yükseldi. Kız çocuklarının bakmakla yükümlü olunan durumları durum değişikliği hâlinde eski hâline gelebiliyor. Bunu şöyle açıklayabiliriz: Kız çocukları normalde evlenmemişse veya çalışmıyorsa anne veya babasından bakma yükümlü olunan kişi kapsamında sağlık yardımlarından yararlanabiliyorlar. Evlenmeyle veya çalışmayla beraber bu hak ortadan kalkıyor -kendi çalışmaları üzerinden bu yardımlardan, haklardan yararlanmış oluyorlar- bunlarda bir değişiklik olursa, evlenme durumu ortadan kalkarsa, boşanma veya dul kalma veya çalışma sona ererse tekrar eski durumlarına, bakmakla yükümlü olunan kişi kapsamında dönebiliyorlar.

Sosyal Güvenlik Kurumu uygulamalarında eşlerden her ikisi de çalışıyorsa burada hangisinin bakmakla yükümlü olunacağı kapsamının belirlenmesinde biz, onu eşlerin tercihinine bırakıyoruz. Talep hangisinden gelmişse; kadından gelmişse “Ben bakmakla yükümlü olunan kişi olacağım.” diye veya “Eşim, kocam bakmakla yükümlü olunacak kişi olacak.” dediği zaman bu talebe uygun olarak eşlerden biri çalışan olarak, diğeri de bakmakla yükümlü olunan kişi kapsamında sosyal güvenlik kapsamında hak ve yükümlülüklerden yararlandırabiliyorlar.

Kadın sığınmaevlerinde kalan kadınlarımızın genel sağlık sigortası primleri devlet tarafından karşılanmakta. Yine, bu kapsamda olmayıp da herhangi bir sosyal güvencesi olmayan vatandaşlarımızın da gelir tespiti neticesinde aynı hanede yaşayan, aile içindeki kişi başı geliri brüt asgari ücretin üçte 1’inden az olan vatandaşlarımız için genel sağlık sigortası primleri devlet tarafından karşılanmakta. Bunun tutarı da bu kapsamdaki her bir vatandaşımız için 200 lira 15 kuruş. Gelir tespitinde aile içinde bizim baz aldığımız kişi başı gelir tutarı 1.668 liraya yükselmiştir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bir başka uygulamamız, 2014 yılında ev hizmetlerinde çalışanlarla alakalı belirsizliği ortadan kaldırma adına 5510 sayılı Kanun’a ek 9’uncu madde eklendi. Ev hizmetlerinde çalışanlarla alakalı kişilerin sosyal güvenlik sisteminde nasıl yer alacağı, sigortalı sayılıp sayılmayacağı konusu bu düzenlemeyle netleştirildi. Aynı kişi yanında, aynı evde 10 gün ve daha fazla, 10 günden az çalışan şeklinde çalışanlar 2 kategoriye ayrıldı. 10 günden az çalışanlar için sadece iş kazası ve meslek hastalığı sigortası primi ödenmek suretiyle sigortalılıkları sağlanmış oldu. 10 gün ve üzerinde çalışanlar açısından ise diğer tüm çalışanlarda olduğu gibi tüm sigorta kollarına tabi olmak suretiyle sigortalılıkları sağlanır hâle geldi. Aynı zamanda, bu düzenlemeyle biz ev hizmetlerinde kadın olsun, erkek olsun vatandaşımızı, kişileri çalıştıran vatandaşlarımızı, işverenlerimizi sosyal güvenlik uygulamaları açısından da rahatlattık. Getirilen rahatlatıcı uygulamayla bir mali müşavirin,

muhasibecinin desteğiyle ancak yürütülebilecek -işte, çalışanın işe giriş bildirgesinin Sosyal Güvenlik Kurumuna verilmesi, işten ayrıldığında işten ayrılış bildirgesi verilmesi, her ay aylık bildirimlerle yeni adıyla muhtasar prim hizmet beyannamesiyle çalışmalarının bildirilmesi, primlerinin tahakkuk ettirilerek ödenmesi gibi veya iş yerinin tescili gibi bildirimlerin verilmesi- uygulamaları kaldırdık, uygulamayı sadeleştirdik, basitleştirdik. Başlangıçta verilen bir bildirim veya formla ay içerisindeki çalışma süresine bağlı olarak baştan biz tescili ve kaydı oluşturuyoruz. Ta ki durum değişikliği oluncaya kadar o baştan verilen beyanname ve talep üzerine biz aylık primlerini tahakkuk ettiriyoruz, çalışanın da sigortalılığını sağlamış oluyoruz; böyle kolaylaştırıcı bir uygulama getirdik. Bu uygulamayı biraz daha geliştirdik, kolay işverenlik diye bir sistem geliştirdik. Kolay işverenlik sistemine konut kapıcılığı, iş yerlerinde veya apartman, han gibi yerlerde görevde bulunan kişiler açısından kolay işverenlik uygulaması getirdik.

Ev hizmetlerinde çalışanlar açısından prim ödeme kolaylığı sağlayan bir uygulamamız var. 10 günden az çalışanlar için çalışan kişiyi SMS’le sigortalı olarak tescil ettirebilme ve primini de gene cep telefonundan bir SMS göndermek suretiyle primini ödeme kolaylığı var. Cep telefonundan bir mesaj göndermek suretiyle -çalışanın T.C. kimlik numarası giriliyor, çalıştığı gün, ay içerisinde ayın kaçırıysa bu bilgiler çalıştıran kişinin de T.C. kimlik numarasıyla beraber girildikten sonra- sisteme sigortalı olarak kaydı yapılıyor. Bunun karşılığında o güne ait 3 lira 34 kuruşluk iş kazası ve meslek hastalığı sigortası primi cep telefonu faturasına yansıtacak şekilde ödenmiş oluyor; böyle bir kolaylığımız var. Sadece ödeme kolaylığı bundan ibaret değil, internette, e-devlet üzerinden yapılan uygulamalarda ek 9 kapsamında ev hizmetlerinde çalışanlarla ilgili kişilerin tescil ve primlerini ödeme imkânı ve kolaylığı da ayrıyetten bulunmaktadır.

Ay içerisinde ev hizmetlerinde 10 günden az çalışanlarla ilgili olarak da takip eden ay içerisinde primlerini kendileri ödemek suretiyle 4/A kapsamında isteğe bağlı sigortalı olabilme imkânı sağlıyoruz. Biliyorsunuz, isteğe bağlı sigorta uygulaması Sosyal Güvenlik Kurumu uygulamasında 1/10/2008’den sonra 4/B yani BAĞ-KUR kapsamında değerlendiriliyor ama bu kapsamda çalışanlar için 4/A kapsamında isteğe bağlı sigortalı olabilme imkânı getirilmiş durumda.

Ben istatistiki verileri de sizlerle paylaşmak istiyorum. 10 günden az çalışan sigortalı sayımız 2018 Ekim ayında 6.198’den 2021 yılı Ekim ayına geldiğimizde 5.349’a yükselmiştir. Bu verilerin ekim ayı olmasının sebebi de şu: Normalde, bu ayki çalışmalar mevzuat gereği takip eden ayın 26’sına kadar bildirilmek durumunda.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Düştü mü, yükseldi mi?

SGK SİGORTA PRİMLERİ GENEL MÜDÜRÜ SAVAŞ ALIÇ – Pardon, pardon.

Verilerimizi bu şekilde iki ay geriden almak durumundayız, Sosyal Güvenlik Kurumu uygulamasında verilerin oluşması iki ay geriden gitmekte. Dolayısıyla, ekim ayı verilerini sizlerle paylaşabiliyoruz. 10 günden fazla çalışma 46.086 iken -evet, burada doğrusunu söyleyeyim- 53.931’e yükselmiş durumda.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK – Yani burada aslında altını çizmek gerekir: 10 günden daha fazla çalışma miktarı artmış, 10 günden az çalışan oranı azalmış.

SGK SİGORTA PRİMLERİ GENEL MÜDÜRÜ SAVAŞ ALIÇ – Evet, bir miktar azalma var Sayın Başkanım.

Bununla beraber “Ay içerisinde tüm sigorta kollarına tabi çalışanlar açısından sayıca bir yükselme var.” denilebilir.

Kurum olarak biz hâlihazırda istihdamın korunması veya artırılması amacıyla sigorta primi teşvik ve destek uygulamaları yapıyoruz. Aslında 2021 yılı sonu itibarıyla 19 ayrı sigorta prim teşvik ve destek uygulamamız vardı; uygulaması sona eren 2 teşvikle beraber şu anda 17 tane sigorta prim teşvikini

hâlihazırda uyguluyoruz. 2021 yılı Ekim ayında yaklaşık 2 milyon iş yerinden 12,8 milyon sigortalı için, çalışan için -bunların içinden de 3 milyon 928 bin 129 kadın çalışan için- sigorta primi teşvik ve destek uygulamasını gerçekleştirdik.

Ben uyguladığımız teşviklerden bazılarına değinmek isterim. Bunlardan ilki, genç girişimci teşviki -bugünkü toplantımızın konusuyla da alakalı olduğunu düşünüyoruz- 2018 yılı Haziran ayında yasal düzenlemeyle çalışma hayatında yer buldu. 18 yaşından gün almış, 29 yaşını geçmemiş kadın olsun, erkek olsun bağımsız çalışan, kendi nam ve hesabına çalışan ve Gelir Vergisi Kanunu kapsamında kazanç istisnalarından yararlanan çalışanlar için 4/B kapsamında yani eski adıyla “BAĞ-KUR” kapsamında ödenen primleri hazine karşıyor; bunun süresi on iki ay. Yeni asgari ücret düzenlemesine göre bakacak olursak, bir aylık 1.726,38 kuruş, bir yıllık 20.716 lira bu kapsamda girişimci olan, kendi işini açan, kendi işini kuran kadın olsun, erkek olsun genç girişimcilere hazinece, devletçe katkı sağlanmış oluyor, prim desteği sağlanmış oluyor. 2021 yılı Ekim ayı itibarıyla da 28.200 kadın girişimcimiz bu destekten yararlandırılmış durumda.

Kadınlara yönelik bir başka teşvik ve destek uygulmamız ise 6111 sayılı Yasa’yla 2011 yılında çalışma hayatında yer buldu. Kadınların, gençlerin ve mesleki yeterlilik sahibi olanların istihdamı durumunda uyguladığımız bir teşvik uygulaması. Şöyle ki: İşe alındığı iş yerinden önceki 6 aylık sürede ortalama sigortalı sayısına ilave olarak alınan kadın olsun, genç olsun -kadınlarda 18 yaş üstünde olması yeterli, gençlerde 18-29 yaş aralığı yeterli veya mesleki yeterlilik sahibi olanlarla alakalı da 18 yaşın üstünde olması yeterli- işverenin uzun vadeli sigorta kollarından üzerine düşen prim yükü İşsizlik Sigortası Fonu’ndan karşılanıyor. Bu teşvik uygulamasının süresi Cumhurbaşkanımızın kararıyla 31 Aralık 2022 tarihine kadar uzatılmış durumda, normalde geçen sene sonu itibarıyla aslında uygulaması sona eriyordu. Cumhurbaşkanı kararı doğrultusunda 31 Aralık 2022 tarihine kadar ilave olarak işe alınan kadınlar olsun, gençler olsun, mesleki yeterlilik sahibi olanlar olsun işe alınan her bir çalışan için, sigortalı için yirmi dört aydan elli dört aya kadar teşvik destek uygulaması sürdürülecek. Bu kapsamda, ekim ayı verilerine göre, 189.245 kadın çalışmamız bu teşvik ve destek uygulamasından yararlandırılmış durumda ve yaklaşık 2021 yılının ilk on ayında bu teşvikten yararlandırma tutarı ise 1 milyar 757 milyon lirayı bulmuştur.

Özellikle kadınların içinde geçtiği bir teşvik uygulmamız da 2018’de 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu’na geçici 19’uncu maddenin eklenmesiyle çalışma hayatında yer buldu. Bu teşvik ve destek uygulaması imalat ve bilişim sektörlerinde çalışanlar açısından farklı, diğer sektörlerde, diğer tüm sektörlerde çalışanlar açısından farklı uygulanıyor tutarlar olarak.

Özetleyecek olursak bu yılın sonuna kadar iş yerinde, bir önceki yılın ortalama sigortalı sayısına ilave olarak işe alınan her bir çalışan için diğer sektörler dediğimiz, imalat ve bilişim sektörünün dışında kalan diğer sektörlerde asgari ücret üzerinden tahakkuk edecek primlerin tamamı işsizlik sigortası primi de dâhil ve bu ücretler üzerinden vergiler dâhil hazinece karşılanıyor. Yani işverenin üzerinde ne vergi yükü ne sigorta prim yükü oluşuyor.

İmalat ve bilişim sektöründe ise asgari ücretin 5.004 liraya çıkması sebebiyle 5.004 liraya kadar tahakkuk edecek sigorta primi gene hazine tarafından karşılanıyor. Normalde teşvikin süresi on iki ay ama kadın ve engelli çalışanlar açısından ilave altı ay süreyle uygulanarak on sekiz aya teşvik süresi çıkarılmış durumda, yasal düzenlemeyle ilave altı ay bir avantaj sağlanıyor. Bu geçici 19’daki ilave istihdam teşviki sebebiyle 2021 yılı Ekim ayında toplam 550.547 kadın sigortalımız bu çalışmalarını sebebiyle teşviklerden yararlandırılmış durumda. 2021 yılının ilk on ayına baktığımızda yine bu teşvik kapsamında 12 milyar 745 milyon liralık bir prim teşviki ve desteği sağlanmış durumda.

Ben kurumumuz verilerinden hareketle birtakım çalışanlarla alakalı oransal bilgilere burada yer vermek istiyorum. Biliyorsunuz, çalışanlar bizde 4/A, 4/B ve 4/C kapsamında sigortalı oluyorlar. 4/A kapsamında bir hizmet akdiyle çalışanlar açısından, bu, kısa vadeli, uzun vadeli sigorta kolları birlikte sayı: 18 milyon 519 bin 429 sigortalıdan 5 milyon 966 bin 558'i kadın, yaklaşık yüzde 32'ye tekabül ediyor; 12 milyon 552 bin 871'i ise erkek sigortalı sayısı, bu da tüm 4/A kapsamında çalışanlar açısından yüzde 68'e tekabül ediyor.

Kendi nam ve hesabına bağımsız çalışan, eski adıyla BAĞ-KUR'lu sigortalılarımıza bakacak olursak toplamda 3 milyon 122 bin 260 sigortalı içerisinde yüzde 23'e denk gelen 730.545 kendi nam ve hesabına bağımsız çalışan kadın sigortalımız var diyebiliriz; 2 milyon 391 bin 723'ü de erkek yani yüzde 70 orana tekabül ediyor, BAĞ-KUR'lu sigortalımız var.

Kamuda ise memur statüsünde çalışan 3 milyon 157 bin 84 sigortalımızdan yüzde 35'i kadın, 1 milyon 122 bin 366 kadın çalışanımız var; 2 milyon 34 bin 718'i ise bu çalışanların erkek, yüzde 65'e tekabül ediyor.

4/A kapsamında özel sektörde çalışanlara baktığımızda 2002 yılında 4/A kapsamındaki kadın sigortalı sayımız 1 milyon 46 bin 732 iken, 2021 yılı Ekim ayına geldiğimizde bu sayının 5 milyon 88 bin 276'ya çıktığını görüyoruz.

Kadın girişimciliği ve kadın istihdamına yönelik biz Sosyal Güvenlik Kurumu olarak bir de Avrupa Birliği projesi uyguluyoruz, uygulamaya başladık. Onun hakkında da kısaca bilgi vermek isterim. Kısa adı: "Women-Up" dediğimiz Kayıtlı Kadın İstihdamının Desteklenmesi Projesi. Mayıs ayında başladı resmen, pandemi sebebiyle bir yıl gecikmeli olarak. Aslında geçen sene, 2020 yılında başlayacaktık, 2021 yılına sarkmış oldu. Tanıtımını da inşallah, 16 Şubatta yapıp bu hibe desteği sağlayan projemizi inşallah fiilen de hayata geçirmiş olacağız. Konusu şu, 4 bin kadın girişimciyi belirleyeceğiz 7 ilde. Bu 7 ilimiz: Ankara, Şanlıurfa, Aydın, Kahramanmaraş, Samsun, Denizli ve İstanbul. Bu illerde, bu illerin nüfusu ve kadın çalışan, bağımsız çalışan sayısına göre belirlediğimiz kotalara göre 4 bin kadın girişimciyi belirleyeceğiz. Bu 4 bin kadın girişimcinin bir önceki yıl çalıştırdığı sigortalı sayısına ilave olarak işe alacağı yine kadın sigortalılar için brüt ücretinin yaklaşık yüzde 65'ine tekabül eden hibeyi doğrudan bu kadın girişimcimize vermiş olacağız, yirmi ay süreyle bu desteği sağlayacağız. Ayda 320 avroyu geçmeyecek bu hibe tutarı. Projenin toplam bütçesi 29,5 milyon avro; yüzde 85'i Avrupa Birliği, yüzde 15'i kamu katkısı olarak şekillendi. Dediğim gibi, Şubatın 16'sında tanıtımını yapmak suretiyle fiilen de bu projeye başlamış olacağız.

Tabii, sosyal güvenlik sistemini yürütürken bizim istihdamda karşılaştığımız sıkıntılardan biri de kayıt dışı istihdam. Kayıt dışı istihdamla alakalı verilerimize baktığımızda toplamda kayıt dışılığın en son 2021 yılı Kasım ayı itibarıyla yüzde 29 seviyesinde gerçekleştiğini görüyoruz; kadınlarda bu oran yüzde 37,5; erkeklerde yüzde 25,1 ve ortalama yüzde 29 şeklinde. Ama kayıtlı istihdamla mücadele kapsamında yapılan çalışmalara göre elde edilen başarı kadınlarda daha fazla, onu buradan görebiliyoruz. Neredeyse erkeklere nazaran 2 katı bir iyileşme olduğunu buradan söyleyebiliriz. 2002 yılından günümüze genel kayıtlı istihdam oranında 23,14 puanlık aslında bir iyileşme oldu, düşüş oldu. Erkeklerde bu oran 18,85 puan iken kadınlarda 33,8 puan olarak gerçekleşmiş. Bahsettiğimiz gibi, yaklaşık 2 katına yakın oranda bir iyileşme sağlandığını buradan söyleyebiliriz.

Benim sunumum bu kadar Başkanım, sayın Komisyon üyeleri. Teşekkür ederim dinlediğiniz için, sorularınız varsa da alabilirim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK – Bu aydınlatıcı sunum için biz teşekkür ediyoruz Değerli Genel Müdürüm.

2002 yılından bu yana bakıldığında kadın kayıt dışı istihdam oranının -sizin de ifade ettiğiniz gibi- erkeklerle göre 2 kata yakın azalması oldukça sevindirici ama hâlâ kadınlarımızın kayıt dışı çalışmaya devam etmesinin ve bu oranı daha da düşürmenin önemli olduğunun da altını çizmek istiyorum.

Ayrıca girişimci kadınları haksız rekabete karşı korumak, rekabete daha dayanıklı hâle getirmek, girişimci kadın sayısını arttırmak ve kadın istihdamını arttırmak amacıyla kurulan, oluşturulan Kayıtlı Kadın İstihdamının Desteklenmesi “Women-Up” Projesini başlatmış olmanızı da çok önemsiyorum. Sonuçları bizlerle de paylaşırsanız çok memnun oluruz. Hatta yer yer projenin bazı aşamalarında biz de Komisyon olarak bulunmaktan çok büyük bir memnuniyet duyarız.

SGK SİGORTA PRİMLERİ GENEL MÜDÜRÜ SAVAŞ ALIÇ – Seviniriz Sayın Başkanım. Sadece hibe desteğinden ibaret değil çünkü kadın girişimciliği nasıl artar, kayıtlı kadın istihdamı nasıl artar, aslında bunlara da odaklanacağız. Akademik bir danışma kurulu oluşacak; kayıtlı kadın istihdamı nasıl artırılır, kadın girişimciliği nasıl artırılır? Bu konuda destek de verecekler kadınlarımıza. Fuar organizasyonlarına gidilecek, yurt dışı organizasyonlar da var, yurt dışı organizasyonlara gidip o fuarlarda ufkunu genişletecek. Kadınlarımızın o alanda kendisini geliştirebilecek faaliyetlerimiz de olacak. Hibeye beraber bu çalışmalarını, saha çalışmalarını da birlikte yürütmüş olacağız.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK – Çok memnun oluruz biz de.

Şimdi, sunumla ilgili kıymetli Komisyon üyelerimizin soruları varsa ben sözü kendilerine bırakacağım.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Sayın Başkanım...

ALT KOMİSYON BAŞKANI ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK – Buyurun Sayın Vekilim.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Teşekkür ederim, sunumunuz için de.

2 sorum olacak: Sunumda bir yerde “koruyucu tedbir kararı olan kadınlarla ilgili sağlık sigortası yapıldığı” ifade edilmiş. Kaç kişi? Bununla ilgili bir sayı verebilir misiniz? Kaç kadın bu hizmetten yararlanıyor?

Bir de 2013 yılında gebe ve emziren kadınların çalıştırılması şartıyla bir yönetmelik çıkarılmış; 100 ve 150 kadın çalışanın üzerinde olan iş yerlerinde kreş zorunluluğu. Aslında burada “kadın” kısıtlaması koyunca çocuk bakımının kadının bir görevi ön koşulunun kabulü oluyor ve genelde de buraya gelen, sunum yapan kamu görevlileri de 149’da kaldığını, 150’ye gelince kadın istihdam edilmediğini ifade ediyor; birinci sorun bu. İkinci sorun, çocuk bakımı sadece kadınların sorunu değil, erkeklerin de üstlenmesi gereken bir sorun. Buradaki bu cinsiyetçi tanımı değiştirip “100-150 üzerinde çalışan bulunduran kurumlar” diye değiştirmenin önemli olduğunu düşünüyorum. Bu konuda siz ne düşünüyorsunuz? Böyle bir çalışma yapmayı planlıyor musunuz? Bilmiyorum, sizin tam görev alanınıza girmiyor ama...

SGK SİGORTA PRİMLERİ GENEL MÜDÜRÜ SAVAŞ ALIÇ – Ben de onu söyleyecektim Sayın Vekilim, Sosyal Güvenlik Kurumu olarak bizim görev alanımızda değil.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK – Sayın Genel Müdürüm, önce vekillerimizin sorularını alıp en son size cevaplama hakkı vereceğim.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – İstihdam anlamında önemli bir ön koşul bence. Ya da bu konuda nasıl etkileyeceğini düşünüyorsunuz diyeyim. Doğrudan görev alanınız olmasa da nasıl etkileyeceğini düşünüyorsunuz?

Teşekkür ederim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK – Sayın Vekilim, teşekkür ediyoruz.

Buyurunuz.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Çok teşekkür ediyoruz sunumlarınız için ama bir gün önce hazırlanan sunumdaki farkın, ertesi güne hazırladığınız sunumla arasındaki farkın bu kadar fazla olması beni biraz rahatsız etti çünkü istihdam edilen sayılara baktığımda -ben şeyden de takip etmeye çalıştım- bu kadar fark -hani virgül farkı olur, üç beş rakam olur ama- kayıtların doğru tutulup tutulmadığı konusunda bir şüphe uyandırdı açıkçası.

İkinci sorum -birincisi soru değildi, tenkitti- kayıt dışı istihdamda çalışan kadın ve erkek sayısını nasıl değerlendiriyorsunuz? Yüzde olarak vermişsiniz, rakamsal olarak bu nedir? Bunu öğrenmek istiyorum. Kayıt dışı istihdamı engelleyebilmek için Genel Müdürlüğünüzün veya Sosyal Güvenlik Kurumunun bir çalışması var mı ve ne yönde üzerinde duruyorsunuz -erkek veya kadın, fark etmez ama tabii burada konumuz kadın- bunu öğrenmek istiyorum.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK – Sayın Vekilim, teşekkür ediyoruz.

Kıymetli arkadaşlar, başka sorusu olan var mı?

Buyurun Sayın Genel Müdürüm.

SGK SİGORTA PRİMLERİ GENEL MÜDÜRÜ SAVAŞ ALIÇ – Sayın Vekilim, öncelikle, koruma altındaki kadınlardan bu kapsamda yararlanan sayıyı sordunuz ama şu anda elimde yok, ben Komisyona iletebilirim.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Olur, yazılı olarak da...

SGK SİGORTA PRİMLERİ GENEL MÜDÜRÜ SAVAŞ ALIÇ – Onu ben iletayım, o bilgiyi vereyim ama sayının çok az olduğunu hatırlıyorum yani bir istatistiki veride -o da bizim Aile Bakanlığındaki uygulamalardan kaynaklı- verilerin tutulmasında belki yanlış veri oluşmuş olabilir; onu düzeltmeye yönelik bir çalışma neticesinde netleşecek diye düşünüyorum. 1 sayısını çıkmıştı yani aklımda kalan o, 1’de biz tereddüt ettiğimiz için o verileri tekrar... 1 kadından dolayı bu kapsamda yararlanan var diye çıktı, yanlış olduğunu düşündüğümüz için... Çünkü ben bu kapsamda yazışmalara imza atıyorum, veri çekilirken kayıt altına yanlış alındı diye düşündüğümüz için tekrar çekip size doğru sayıyı iletelim.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Şöyle: Burada gözlemlediğimiz -daha önceki komisyonlarda da kurumlar arası bir iletişim probleminin varlığı yani muhakkak 1 olma ihtimali zaten yok ama onu da merak ediyorum açıkçası. Bu veri düzenli olarak iletiliyor mu size Aile Bakanlığından, ki ona göre sizin bu primi bağlamanız lazım. Bu koordinasyon eksikliği burada da var mı kurumlar arasında? Genel olarak görüyoruz çünkü bunu.

SGK SİGORTA PRİMLERİ GENEL MÜDÜRÜ SAVAŞ ALIÇ – Bu hakkın kullanılmasında aslında bir sıkıntı yok. Sadece, bu kapsamda koruma altındaki kaç kadın için GSS primi ödeniyor konusunda verilerde bir sıkıntı olduğunu düşündüğüm için o yüzden paylaşmak istemedim. Benim önüme gelen 1 sayısını olduğu için ben burada söylüyorum ama 1’in yanlış olduğunu düşündüğüm için size bu şekilde “1’dir.” de diyemiyorum. Düzenli sayıyı biz size iletelim Sayın Vekilim.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Tamamdır, teşekkür ederim.

SGK SİGORTA PRİMLERİ GENEL MÜDÜRÜ SAVAŞ ALIÇ – Diğer sorunuz, çocuk bakımı konusundaki bu çalışma sosyal güvenlik alanıyla ilgili değil, en azından sosyal güvenlik kapsamında bizim görev alanımızda değil. Artı, şunu da söyleyeyim Başkanım, sayın vekiller: Sosyal Güvenlik Kurumunun istihdam oluşturma diye bir görevi de yok; onun kurumu belli, Türkiye İş Kurumu.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Ama yönetmeliği Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı çıkarttı.

SGK SİGORTA PRİMLERİ GENEL MÜDÜRÜ SAVAŞ ALIÇ – Biz Bakanlığın ilgili kuruluşuyuz, doğrudur. Aynı Bakanlıkta İŞKUR, Sosyal Güvenlik Kurumu ilgili kuruluşlar olarak görev yapıyorlar ama sizin bahsettiğiniz, sorduğunuz konu Çalışma Genel Müdürlüğünün konusu diye biliyorum ben Bakanlıkta. Dolayısıyla, sanki onlar cevaplasa daha uygun olur diye düşünüyorum.

Sayın Vekilim, siz bilmiyorum hatırlar mısınız ama ben, benzer bir sunumu kasım ayında yaptım burada. Siz var mıydınız hatırlayamıyorum ama.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Yoktum.

SGK SİGORTA PRİMLERİ GENEL MÜDÜRÜ SAVAŞ ALIÇ – O zaman Başkanımız değişmiş anladığım kadariyle, ismini hatırlayamıyorum.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Yok, bu alt komisyon.

SGK SİGORTA PRİMLERİ GENEL MÜDÜRÜ SAVAŞ ALIÇ – Alt komisyon mu?

ALT KOMİSYON BAŞKANI ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK – Alt Komisyonumuz yakın zamanda kuruldu, muhtemelen başka komisyonda bir sunum yaptınız.

SGK SİGORTA PRİMLERİ GENEL MÜDÜRÜ SAVAŞ ALIÇ – Aynı, burada benzer bir sunumu yaptım. Ondan hareketle, biz bu sunumu aslında dün apar topar güncelledik. Kasım ayındaki, aslında kasım ayından önceki verilere göre düzenlenmiş olduğu için...

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Kasım 2021 mi?

SGK SİGORTA PRİMLERİ GENEL MÜDÜRÜ SAVAŞ ALIÇ – Kasım 2021’de bir sunum yaptım, sizi hatırlamıyorum ama Başkanın değiştiğini hatırlıyorum; onu söyleyeyim. Yani komisyonlar farklı anladığım kadariyle.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK – KEFEK’in başka bir Komisyonu daha var; İş ve Aile Yaşamlarının Uyumlaştırılması. Tahmin ediyoruz ki o sunumu orada yaptınız.

SGK SİGORTA PRİMLERİ GENEL MÜDÜRÜ SAVAŞ ALIÇ – Muhtemelen, burada, Çalışma Genel Müdürü Nurcan Hanımla beraber bir sunum yaptık. O sunumun üzerine güncellemeler yapılarak bugün karşınızdayım. Dolayısıyla...

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Sayın Genel Müdürüm, kasımdan beri rakamlar bu kadar farklı olur mu? Merak ettiğim o benim de.

SGK SİGORTA PRİMLERİ GENEL MÜDÜRÜ SAVAŞ ALIÇ – Ama şöyle, iki ay geriden gittiğini düşünürsek olabilir Sayın Vekilim. Yani biraz evvel...

CEYDA ÇETİN ERENLER (Kütahya) – Söylediğinize göre Kasım 2021 de olmayabilir. “Bir beş altı ay önce.” dediğinize göre, daha önce olabilir

SGK SİGORTA PRİMLERİ GENEL MÜDÜRÜ SAVAŞ ALIÇ – Hayır, hayır...

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Belki daha önce olabilir çünkü rakamlar arasında çok büyük fark var. Neyse yani bu çok önemli bir konu değil, sadece dikkatimi çekti, bu kadar... Siz, tabii “Dün güncelledik.” deyince, hazırlanan bir şeyde bu kadar fark olursa, o zaman işin inandırıcılığında bir sıkıntı yaşamayalım.

SGK SİGORTA PRİMLERİ GENEL MÜDÜRÜ SAVAŞ ALIÇ – Yok, estağfurullah, ben...

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Ki siz devlet kurumusunuz, tabii ki yani sizin bilgileriniz ve belgeleriniz bizim için veri olarak değerlendiriliyor, o yüzden.

SGK SİGORTA PRİMLERİ GENEL MÜDÜRÜ SAVAŞ ALIÇ – Kurum istatistik verileri kamuoyuna da açık Sayın Başkanım, oradan da teyit edilebilir. Bahsettiğim gibi, bize komisyon yazısının geç ulaşması ve bundan dolayı dün hazırlık yapacak olmamız sebebiyle ki dün yaptık biraz da aceleye geldi. Mevcut sunum üzerindeki güncellemelerde atladığımız yerler olduğunu ben bu sabah fark ettim, fark edip düzelttikten sonra düzgün olanı da iletmiş olduk.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Şimdi bize yolladığınız -bana geldi- yenisi mi?

ALT KOMİSYON BAŞKANI ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK – Son güncellenmiş hâlini yolladık, ben bakmadım sunuma ama Yasemin Hanım öyle söyledi.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Peki.

SGK SİGORTA PRİMLERİ GENEL MÜDÜRÜ SAVAŞ ALIÇ – Şimdi, kayıt dışı istihdam oranlarını aslında biz belirlemiyoruz, TÜİK verilerini kullanıyoruz Sayın Vekilim. Hane halkı iş gücü anketlerine göre TÜİK'in yaptığı istatistik çalışmaları neticesinde kamuoyuna açıkladığı oranlar aslında. Bundan hareketle, biraz evvel sizinle paylaştığım oranlar TÜİK verileri. Biz kayıtlı istihdamı aslında tutuyoruz.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Tabii, normal o, doğru.

SGK SİGORTA PRİMLERİ GENEL MÜDÜRÜ SAVAŞ ALIÇ – Kayıt dışı, ayrıyeten, dediğim gibi, TÜİK'in saptamaları neticesinde, kadın-erkek sayısı olarak şu anda yanımda yok, onu da ben size iletirim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK – Çok memnun oluruz.

SGK SİGORTA PRİMLERİ GENEL MÜDÜRÜ SAVAŞ ALIÇ – Gene TÜİK verilerinden hareketle bunu size iletmiş olacağım.

Kayıt dışı istihdamla mücadele kapsamında, biraz evvel, aslında sunumda bahsettiğimiz projeler gibi, biz evveliyatında da 3 tane Avrupa Birliği projesi uyguladık. Hâlihazırda da 3 tane gene bizim kurumda; 1'i bizde, 1'i Strateji Geliştirme Başkanlığında olmak üzere Avrupa Birliği projesi devam ediyor. Sadece Avrupa Birliği projeleriyle değil tabii ki. 2008 yılından itibaren, özellikle kurumlar arası veri paylaşımına dair yaptığımız protokoller çerçevesinde, istihdama ilişkin veri hangi kurumda, hangi bakanlıktaysa o kurumun, o bakanlığın verilerinden hareketlerle çapraz kontroller yapmaya başladık. Bu çapraz kontroller neticesinde, bir tarafta istihdam olarak kayıt altına alınmış ama Sosyal Güvenlik Kurumuna bildirilmemiş kişileri biz kolaylıkla tespit eder hâle geldik. İl müdürlüklerimizde yani taşra teşkilatımızda KADİM servisleri -Kayıt Dışı İstihdamla Mücadele servisleri- oluşturduk. Protokoller kapsamında bize gelen bu veriler bu servisler aracılığıyla görölüyor, değerlendiriliyor. Kayıt altında gözükmeyen çalışanlarımız bu şekilde bu servisler aracılığıyla ilk önce işvereninden belgeler istenmek suretiyle, verilme de resen düzenlemek suretiyle kayıt altına alınıyorlar.

Hizmet kalitesini artırma, sosyal güvenlik hak ve yükümlülükleri konusunda bilgilendirme, rehberlik çalışmaları kapsamında, biz, hem çalışanları hem işverenleri bilgilendirmek suretiyle kayıt dışı istihdamla mücadele yürütüyoruz. Veri analizi bizim kurumumuzun kendi ürettiği veriler çünkü çalışanlarla alakalı sürekli beyanlar geliyor, işverenlerin beyanları geliyor. Bu verilerden hareketle, özellikle Gelir İdaresi Başkanlığından aldığımız verilerden hareketle, yine zaman zaman biz bu verileri çıkartmak suretiyle kontrolleri sağlayabiliyoruz. Rutin denetimlerimiz oluyor, Alo 170 ihbar hattı var; oraya çalışma hayatıyla alakalı, gerek sigortasız çalışma gerek başka konularda, bir ihbar, bir şikâyet gelirse bunların denetimi yapılıyor. İhbarın, şikâyetin haricinde bizim yıllık programlarla rastgele gidip denetlediğimiz iş yerleri oluyor, bunlara biz “yaygın ve yoğun denetim” diyoruz Başkanım, sayın vekiller. Yani, diyelim ki biz Ankara'da, Siteler bölgesinde kayıt dışı istihdamın yoğun olduğunu düşündük; denetim elemanlarımız rastgele iş yerine girmek suretiyle bu denetimleri gerçekleştirebiliyorlar. Geçen sene de yaptık, onların sonucunu da yaygın ve yoğun denetim sonuçlarını

da sizlerle paylaşabilirim. Bu şekilde, 2002 yılından günümüze -biraz evvel de sunumda bahsettiğimiz gibi- yüzde 52'lerden yüzde 29'lar seviyesine düşen bir kayıt dışı istihdam oranı görüyoruz. Tabii, bu nihai hedef değildir; bizim 2023'te tarım dışı yüzde 15 kayıt dışı istihdam oranını yakalama gibi bir hedefimiz var, o konuda o hedefe ulaşmak için de çalışmalarımızı sürdürüyoruz.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK – Kıymetli Genel Müdürüm çok teşekkür ediyoruz.

Suzan Vekilimiz sorulardan sonra geldi ama ona da hemen soru sormak üzere bir hak vermiş olalım.

Buyurun Sayın Vekilim.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Kusura bakmayın, aslında düzeni ve program saatini bozacaksa atlayabilirsiniz.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK – Bence, siz hızlıca sorarsınız.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Tamam, peki.

Efendim, bu TÜİK Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması'na göre -biraz önce bahsettiğiniz gibi- farklı iktisadi faaliyet alanlarında gözlemlenen ücret eşitsizlikleri toplam gelirlerde yüzde 18-20 seviyelerinde gerçekleşmekte, tarımsal alanda da bu fark yüzde 55'ler düzeyine falan çıkmakta. Türkiye'de kadınların istihdamla ilgili en önemli sorunları -biraz önce bahsettiğiniz gibi- kayıt dışılık ve ücret eşitsizliğidir. Tüm bu tablo, kadınların sosyal koruma hizmetlerine ulaşamaması sonucunda daha çok kadının yoksulluğa düşmesinin kaçınılmaz olduğunu ortaya koymakta.

Kadınlar, sosyal güvenlik hakkı dâhil, haklardan yararlanma konusunda erkeklerden daha fazla engelle karşılaşmaktadır. Kadınların asgari bir gelir güvencesi, aile desteği sigortası gibi ve temel hizmetlere erişim hakkının sağlanması, sağlık, eğitim, gıda gibi temel haklara ulaşımı konusunda hedefleriniz var mıdır, programınız var mıdır? Yani, bütün kadınlar için -kayıt dışılığına bakmaksızın- aile destekleri sigortası gibi bir programı gündeme alır mısınız?

Kayıt dışı çalışma ve ücret eşitsizliğinin giderilmesi konusunda neler yapılması düşünülmektedir? Biraz bahsettiniz ama kadınlar kayıt dışı çalıştığı için çoğunlukla işsizlik sigortasından da faydalanamıyorlar; bu, önemli bir konu.

İşsizlik sigortasından yararlanan kadın ve erkek sayısı nedir? Bu kapsam dışında olanların sayısı nedir? Bunun için bir çözüm öneriniz var mıdır? Kayıt dışı oldukları için işsizlik sigortasından yararlanamıyorlar.

Toplumsal cinsiyete duyarlı bir sosyal koruma sistemi oluşturulması konusunda bir gündeminiz var mıdır? Sigorta kapsamı dışında olan kadın sayısı nedir?

ALT KOMİSYON BAŞKANI ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK – Sayın Vekilim, teşekkür ediyoruz.

SGK SİGORTA PRİMLERİ GENEL MÜDÜRÜ SAVAŞ ALIÇ – Sayın Vekilim, aslında, biraz evvel sorularınızın bir kısmına ben cevap verdiğimi...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Evet, evet, biraz... Ben o yüzden atlayabilirsiniz dedim çünkü bir dengesizlik olacaktı.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK – Sayın Genel Müdürüm, çok hızlıca özet cevap alabilirsek diğer konuşmaları bekletmemek adına.

SGK SİGORTA PRİMLERİ GENEL MÜDÜRÜ SAVAŞ ALIÇ – Tamam.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Ama şu aile destekleri konusu ile kayıt dışı konumda olanların işsizlik sigortasından faydalanamamaları bence önemli bir konu ve eşitsiz bir yapı da oluşturuyor.

SGK SİGORTA PRİMLERİ GENEL MÜDÜRÜ SAVAŞ ALIÇ – O zaman, bir önceki cevabımdan hareketle, onları süzerek size cevap vereyim.

Aile sigortası konusunda bizim Genel Müdürlük olarak hususi bir çalışmamız yok ama kurum olarak bu konuda farklı birimlerce farklı projeler yürüttüğünü biliyorum. Bizim Emeklilik Hizmetleri Genel Müdürlüğümüz var, Aktüerya ve Fon Yönetimi Daire Başkanlığımız var, Strateji Geliştirme Başkanlığımız var; onlar aracılığıyla... Toplantılarına da katıldım Genel Müdür olarak; bu konuda proje çalışmaları var, bugün adı aile sigortasıdır ama... Kurumun yaptığı çalışmanın adı belki aile sigortası olmaz ama...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Dayanışma olur, başka bir şey olur ama önemli olan bu kapsamda olması.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK – Evet.

SGK SİGORTA PRİMLERİ GENEL MÜDÜRÜ SAVAŞ ALIÇ – Yani, o kapsamda çalışmaların, projelerin tasarlandığını, düşünüldüğünü ben rahatlıkla söyleyebilirim.

İşsizlik sigortası primlerini kurum olarak biz tahsil ediyoruz ama işsizlik sigortasının uygulamasını biz yapmıyoruz, İŞKUR yapıyor. O yönüyle, işsizlik sigortasından yararlanamayan veya yararlanan kadın sigortalısı; bu verilerin...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Ama çalışmaları yaparken kurumların birbiriyle entegre olması gerekir yani olmak zorunda. İŞKUR’la, TÜİK’le, diğer, işte, ilgili bakanlıklarla... Şimdi, siz, tabii ki burada sorduğumuz sorulara “Biz şunda değiliz, biz bunda değiliz.” diyorsunuz. Keşke bakanlar seviyesinde olsa, biz de onlara desek ki: “İstisare ediniz, ortak bir çalışma yapınız, ortak bir çözüm öneriniz.” Parça parça şeyler bir araya gelmeyince kadının istihdamla ilgili sorunu çözülüyor. Cinsiyet eşitliği konusu yok, şu yok, bu yok; bunlara belirli düzenlemeler gelmeli. Siz bana böyle cevap vermeyin, bence iletişim kurarak...

ALT KOMİSYON BAŞKANI ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK – İŞKUR Genel Müdürümüzü ağırlamıştık.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Parça parça. Yani o zaman İŞKUR’a soruyorum, diyor ki: “Bu sigortanın konusu.” Sigortaya soruyorsunuz, diyor ki: “Bu İŞKUR’un konusu.”

ALT KOMİSYON BAŞKANI ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK – İlgili soruları tekrar biz İŞKUR Genel Müdürlüğümüze yönlendiririz.

Sizin Bakanlıkta ifade ettiğiniz diğer genel müdürlerimizi de aslında burada ağırlasak iyi olacak gibi düşünüyorum. Sonraki toplantılarımızda da inşallah onları davet ederiz.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Başkanım, gerçekten çok pozitif yani olumlu olduğunu düşündüğüm bir şey söylüyorum, bu çok önemli: Sizin Başkanlığınızda, bizim, bence bütün alt komisyonlarda tespit ettiğimiz yaptığımız sorunların, o tespitlerin, koyduğumuz raporların çözülememesinin temel sebebi kurumlar arasında ortaklaşa istisare yapıp ortak çözüm bulunamaması. Birbirinden kopuk, birbirini desteklemeyen ve birbirini tamamlamayan çözümler oluşturuyoruz, havada kalıyor. Bir araya gelmeliler yani. Ben buna öncülük etmenizi rica ediyorum.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK – Komisyon çalışmaları ilerledikten sonra -çok iyi fikir- saha ziyaretlerimizi de bitirdikten sonra, ilgili genel müdürlüklerimizle bir kez daha “Sahada şunları gördük, aslında şöyle koordinasyon sağlarsa böyle bir sonuç alınır.” gibi bir değerlendirme toplantısı yapabiliriz.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Kesinlikle. O zaman da alttaki arkadaşların sık sık periyotlarla bir araya gelmelerini ve bu şeyleri, birbiriyle ilintili olanlar üzerinde ortak bir sistem oluşturmalarını...

ALT KOMİSYON BAŞKANI ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK – Açıkçası, ben de bürokraside çalıştığım dönemde bakanlıklar arası çok ciddi entegrasyon olduğunu gördüm bizzat benim çalıştığım alanda fakat biz, kendi alanımızda da kendi komisyonumuz olarak bunu bir iş edinip kendimiz de böyle bir çalışmaya öncülük edebiliriz.

Kıymetli Genel Müdürüm, var mı ilave etmek istedikleriniz?

SGK SİGORTA PRİMLERİ GENEL MÜDÜRÜ SAVAŞ ALIÇ – Tekrar olacak ama işsizlik sigortası uygulamasında Sosyal Güvenlik Kurumunun görev alanı belli olduğu için, sadece primlerin tahakkuk ve tahsilatıyla alakalı. Biz, kayıtlı çalışanlar açısından, adına işsizlik sigortası primi ödenenlerle alakalı verileri paylaşabiliriz. Yararlanma şartları ve yararlandırma uygulaması İŞKUR Genel Müdürlüğü tarafından yapıldığı için, şu an için... Ha, ben, elbette orayla iletişime geçmek suretiyle bu istenileni alıp sizle paylaşabilirim, onda sıkıntı yok da doğrudan...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Yok, yok; doğru bir şey ortaya konulduğu için teşekkür ederim. Siz böyle cevap vereceksiniz zaten yani şey değil...

SGK SİGORTA PRİMLERİ GENEL MÜDÜRÜ SAVAŞ ALIÇ – Doğrudan ama bizim görev alanımız içinde olmadığını söyleyeyim, onun altını çizmek isterim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK – Sayın Genel Müdürüm, çok teşekkür ediyoruz sunumlarınızdan dolayı.

Ben de sizin alanınızı tamamlamadan şunu eklemek istiyorum çünkü çok önemsedim: Ev hizmetlerinde çalışanların sigortalılığı ve konut kapıcılığı konusunda bürokratik işlemleri tamamıyla ortadan kaldırmanız ve bu işleri bir SMS’le çözüyor olmanızın çok pratik bir yöntem olduğu kanaatindeyim.

Teşekkür ediyorum teşekkürlerinize ve sunumlarınıza.

SGK SİGORTA PRİMLERİ GENEL MÜDÜRÜ SAVAŞ ALIÇ – Ben teşekkür ederim dinlediğiniz için.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Kayıt dışılığı önlemede de ev hizmetlerinde çalışma konusunda bir şey bu tabii. Ama tabii, rakam çok az.

SGK SİGORTA PRİMLERİ GENEL MÜDÜRÜ SAVAŞ ALIÇ – Bu on günden az çalışanlarla alakalı.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – On günden az çalışanlar...

ALT KOMİSYON BAŞKANI ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK – Ama oradaki şey dikkatimi çekti. Tahmin ediyorum ki -tabii, bu sadece bir öngörü- diğer rakam yükselmiş yani on günden yüksek çalışanlar yükselmiş. Belki oradaki sayı, oradaki azalma, diğer taraftaki artmayı beslemiş olabilir.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Olabilir yani evde çalışan, ev hizmetleri gören insanlar için sigortalılık önemli bir şey.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK – Tabii, çok önemli kadınlar için.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Ya, ciddi bir sektör o.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK – Evet, çok ciddi bir sektör, hepimizin hizmet aldığı bir sektör.

Buyurun, son cümlemenizi alayım.

SGK SİGORTA PRİMLERİ GENEL MÜDÜRÜ SAVAŞ ALIÇ – Şimdi, çalışma hayatını Sosyal Güvenlik Kurumu olarak biz de denetliyoruz; hem müfettişlerimiz hem sosyal güvenlik denetmenlerimiz var. Bu kapsamda, hani iş yerine serbestçe girilebiliyor ama konut dokunulmazlığı kapsamında, özellikle ev hizmetlerinde çalışanlar için denetimin ne kadar zor olduğunu... Çünkü içeriye sokmaz, kapıyı açmaz, ona bir şey yapamıyorsunuz. O yönüyle denetim zor.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Denetimden ziyade çalışan kadınları şuurlandırmak gerek.

SGK SİGORTA PRİMLERİ GENEL MÜDÜRÜ SAVAŞ ALIÇ – Aynen, aynen Sayın Vekilim, doğru.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK – Çok doğru, talep ediyor olmaları çok önemli.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Tabii, o talep edecek.

SGK SİGORTA PRİMLERİ GENEL MÜDÜRÜ SAVAŞ ALIÇ – Burada hem sosyal güvenlik bilincinin artırılması önemli hem çalışanın hem de çalışanlar açısından hak ve yükümlülüklerinin doğru bir şekilde kişilere aktarılıp bu konuda ancak herhâlde sayıyı bu şekilde arttırabiliriz diye düşünüyorum.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK – Çok teşekkür ediyoruz Sayın Genel Müdüre.

Evet, beşerî ve sosyal sermayenin istenilen düzeye getirilmediği hiçbir toplumda sürdürülebilir kalkınmanın sağlanmadığı aşikârdır. Kalkınmanın temel dinamiklerinin güçlendirilmesi ve kırsalı da kapsayan sürdürülebilir refah toplumuyla mümkündür. Türkiye’de kırsaldaki kadınlar açısından en önemli istihdam kaynağı da hepimizin bildiği üzere tarımdır. Kırsal kalkınma konusunda tarım istihdamındaki kadınlar, politika üretilirken özellikle gözetilmesi gereken grubu oluşturmaktadır. Tarımdaki emeğin kadınlaşması konusunu bizimle paylaşmak üzere Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu Başkanı Doktor Muhammed Adak, bugün buradalar.

Kendilerine çok teşekkür ediyorum ve sözü size bırakıyorum Sayın Adak.

TARIM VE KIRSAL KALKINMAYI DESTEKLEME KURUMU BAŞKANI MUHAMMED ADAK – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Komisyon üyesi saygıdeğer vekillerimiz, biz de Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu, 2011 yılından beri faaliyet gösteren, malum Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı IPA’nın kırsal kalkınma bileşenini uygulayan bir Kurum. Ve Bakanlığımıza bağlı olarak çalışmalarını sürdürüyor, her ne kadar Bakanlığımızla doğrudan iletişim içerisinde olsa da birçok kurumla iletişim içerisinde faaliyetlerimizi sürdürmek zorundayız çünkü bunun finansman kısmı var, Dışişleri Bakanlığıyla ilgili siyasi diplomatik kısımları var, Hazine ve Maliye Bakanlığı bizim doğrudan temasta olduğumuz Bakanlık ve onun dışında da Tarım ve Orman Bakanlığında da programı hazırlarken entegre bir şekilde çalışan bir Kurum. Bizim “IPARD 1” ve “IPARD 2” diye adlandırdığımız IPARD 1 2016’da nihayete erdi ve 2017’den itibaren de IPARD 2 başladı. IPARD 1’in bütçesi 1 milyar euroydu, IPARD 2’nin bütçesi 800 milyon euro. Bunun yüzde 75’i Avrupa Birliğinden, yüzde 25’i de Hazineden karşılanan bir fon kaynağı. Dolayısıyla, burada biz 16 tane farklı sektörü destekliyoruz. Maalesef 42 ilde faaliyetimizi sürdürüyoruz; ilk başta 17’yle başlayan süreç daha sonra 42’ye çıktı ve 81’e çıkması noktasında da sürekli sahada, olmayan illerimizin talepleriyle karşı karşıyayız ve bu taleplerle ilgili de faaliyetimizi, çalışmalarımızı sürdürüyoruz 81 ile, belki 81 olmasa da. İstanbul, İzmir ve Antalya’da belki olmasına gerek olmayabilir çünkü fon, kısıtlı bir fon ve onun dışında da hibelerimiz yüzde 50 ile yüzde 70 arasında değişen bir program. Burada KDV, gümrük vergisi, ithalat vergisi, MTV vesaire tamamen muaf bizim hibelerimizde. Bu kapsamda, şimdiye kadar IPARD 2 döneminde geçtiğimiz, işte 2021 sonuna kadar çok ciddi bir bütçe kullandık ve önümüzde de neredeyse yüzde 30’u kadar bir bütçemiz var şu andan itibaren. İşleyişimiz bizim...

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Bir saniye, alamadım.

TARIM VE KIRSAL KALKINMAYI DESTEKLEME KURUMU BAŞKANI MUHAMMED ADAK – Özür dilerim efendim?

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Bir daha söyler misiniz IPARD 1, 1 milyar mıydı?

TARIM VE KIRSAL KALKINMAYI DESTEKLEME KURUMU BAŞKANI MUHAMMED ADAK – 1 milyardı, evet efendim.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – 1 milyar TL mi?

TARIM VE KIRSAL KALKINMAYI DESTEKLEME KURUMU BAŞKANI MUHAMMED ADAK – Euro efendim. Bizim euro üzerinden olduğu için... Tabii, euro ama ödemelerimizi TL olarak... Bir ay öncesinin kuru belirleniyor, program gereği bütün AB üye ülkelerinde de aynı şey yapılıyor.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Diğer...

TARIM VE KIRSAL KALKINMAYI DESTEKLEME KURUMU BAŞKANI MUHAMMED ADAK – Diğer de 800 milyon euro. Tabii, burada rakamsal düşüş söz konusu. Önümüzdeki IPARD 3 de 2023'ün sonunda yani biz ne zaman bitirsek bütçeyi o zaman IPARD 3 başlayacak. Orada da birazcık daha düşme var. Buradaki gerekçe: Avrupa Birliği, diğer Balkan ülkelerini ve yeni aday ülkeleri gerekçe göstererek bu bütçeyi azaltmaya gittiklerini ve kendilerinin de Avrupa Birliği kaynaklarında bu fonlarda kısıtlamaya gittiklerini ifade ediyorlar. Ama burada şu... Biz de kendileriyle yaptığımız görüşmede bunun... Türkiye'nin AB adaylığı süreci geçmişten beri devam ediyor ve bu noktada hâlâ siyasi, diplomatik olarak Türkiye bu konuda ısrarlı AB üyesi olma noktasında. Burada bir proje kültürü oluştu efendim. Sahada bizim şu anda Kurumumuzda 1.400 civarında konusunda uzman, çoğunluğu iyi üniversitelerden mezun olmuş yani kendilerini bu konuda geliştirmiş uzmanlarımız var. Bu, ülkemiz için ileride de büyük avantaj olacak yani IPARD günün birinde belki bitse de, Avrupa Birliği fonları sıfır olsa da bizim ülke kaynaklarıyla bu kurumsal kapasiteyi kullanacağımızı düşünüyorum. Yani gerçekten sahada biz de görüyoruz, arkadaşlarımız gerçekten çok yüksek performansla çalışıyorlar. Yani Covid döneminde bile evinde oturup günde 15–20 proje yapan arkadaşlarımız var Covid'li olmalarına rağmen. Tabii, bu, bilinç aslında, geçmişten beri AB fonlarının iade olmaması, yanmaması gibi hep konuştuğumuz kavramlar. Çok şükür, TKDK'da böyle bir kavram söz konusu değil. IPARD-1'de bu fonun yüzde 99,5'u kullanıldı. Şu anda da önümüzde iki yıllık süre var, o süre içerisinde de yeterli sayıda sözleşmemiz var ve cuma günü itibarıyla da yeni çağrımıza çıktık, 40 milyon euroluk bir çağrıya çıktık. Burada, ben yavaş yavaş konuya gelmek istiyorum; kadın ve gençler nerede konuya girecek? Biz bir avantaj sağlıyoruz. Bizim ana 3 tedbirimiz var: 101,103 ve 302 dedikimiz. 101: Hayvancılık işletmeleri, bu sunumda da var. Ben sunumu takip etmiyorum ama sizlere takdim ettiğimiz için eğer şey olursa... Mesela, 101 dedikimiz hayvancılık tedbirinde başvuru sahibi eğer 40 yaş altı kadın ve genç ise burada ayrı bir avantaj var, mesela başvuru sahibi kadın ise 10 puan veriyoruz değerlendirmede, bu bir avantaj oluyor; öne geçmesini sağlıyor. 103 dedikimiz tedbirde başvuru sahibi kadın ise yine 5 puan veriyoruz ama ayrıca genç olmasından dolayı da avantajı oluyor. Üretici örgütü kooperatifi olması da 25 puanlık bir avantaj oluyor. Tabii, burada bizim ilgimizi çeken, kadınların kooperatif noktasında avantajlı olmalarına rağmen sayı yetersiz, bizim de fark ettiğimiz rakamlar... Şimdi, bu sunumda birazcık daha rakamlar vereceğim. Şu ana kadar yaklaşık 21 bin projeye destek verdik IPARD-1 ve IPARD-2'de. Bunun 4.400'ü doğrudan kadın girişimci olan yatırımcılar ve kendilerine de 2,5 milyar lira civarında da bir hibe ödemesi yapıldı ve 4,5 milyar liralık da bir yatırıma vesile olundu kurum olarak. Ayrıca, 3 tane de kadın kooperatifi desteklendi ki bu sayı artarsa belki çok daha iyi olacak çünkü hem puandan hem de ayrıca üretici örgütü ve kooperatiflere ilave puan ve desteklerimiz var, hibe oranında da mesela 10 puan yani yüzde 10 daha fazla hibe veriyoruz. Mesela, oradan da 3 tane kooperatif sadece 4,5 milyon liralık yatırım ve 2,2 milyon liralık da... Artık rakamları dikkatli veriyorum, Sayın Vekilimiz...

ŞENOL ŞUNAT (Ankara) – Okuyorum.

TARIM VE KIRSAL KALKINMAYI DESTEKLEME KURUMU BAŞKANI MUHAMMED ADAK – Yani bizim rakamlarımız güncel çünkü biz bunu sürekli raporluyoruz. Hem Hazine ve Maliye Bakanlığına hem Avrupa Komisyonuna da iletiyoruz sürekli bu rakamlarımızı, kendileri de sistemden takip ediyorlar.

Aslında şöyle bir avantajı var: Bu, Avrupa Birliğiyle yapılan bir program. Gerçekten profesyonel hazırlanmış yani kamunun birçok kurumu; Sayıştay, Hazinesi, Dışişleri ve AB Başkanlığı -o zaman-Bakanlığın teftiş kurulu hepsi birlikte bu programı hazırlarken çok profesyonel hazırlanmış. Hatta, ben özür dileyerek hafif yumuşatmak için şunu da söyleyeyim: Bazen yatırımcı geldiğinde -özür dileyerek söylüyorum- “Üçkâğıt yapacak mısınız?” diyorum “Estağfurullah efendim, ne demek.” diyor. “Yok, yapabilirsiniz ama 12 denetimimiz var, 12 denetimden mutlaka birine çarpılırsınız ve biz sizi nitelikli dolandırıcı olarak savcılığa iletiriz ama yatırım yaparsanız inanın kazanırsınız çünkü yüzde 50 ile 70’i baba oğula vermez yatırım yapacağınız zaman.” diyoruz. Ve kriterler o kadar şeffaf ki yani bu, bizim kurumun çok avantajlı bir durumu yani çok şeffaf. Ben kendi adıma bir projeye başvursam kendime bile yapabileceğim bir iyilik yok. Ha, sadece kendime ne yapabilirim? İşlemlerimi hızlandırırım ama onun dışında asla kayıp kaçak... Mutlaka çok dikkatli denetleniyor ve Avrupa Birliği de bunu sürekli denetliyor. Mesela, sisteme başvuru tarihi bittiği gün sistem tekrar açılmışsa ciddi ceza kesiliyor ülkeye, dolayısıyla bu, onların en önce kontrol ettiği nokta. Yani bu noktada gerçekten bundan sonraki yıllarda da örnek bir program.

Onun dışında efendim bazı örnekler var, örnek yatırımlar var.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK – Sayın Başkanım, örnek yatırımlar çok mühim, istiyoruz.

TARIM VE KIRSAL KALKINMAYI DESTEKLEME KURUMU BAŞKANI MUHAMMED ADAK – Şunu da önerecektim Komisyonunuza efendim: Uygun illerde ve uygun programlarda biz sizleri oralarda ağırlamak istiyoruz. Ziyaret edersek yani...

ALT KOMİSYON BAŞKANI ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK – Çok memnun oluruz, saha ziyaretlerimiz kapsamında çok iyi olur.

TARIM VE KIRSAL KALKINMAYI DESTEKLEME KURUMU BAŞKANI MUHAMMED ADAK - Mesela Mersin’de bir yatırımcımız var, şu anda 150 civarında kadın istihdamı yapıyor ve “Hedefim 250.” diyor. Kadın yatırımcı yani meyve, sebze kurutma, işleme, paketleme. Yani gerçekten çok dirençli, dirayetli bir kadın girişimci; ihracat noktasında da çok ileri düzeylere gelmiş bir girişimci. Bunlar hep tabii, bizim övündüğümüz yatırımlar. Yani bizim verdiğimiz paralar, onların belki bütün yatırımını karşılamayabilir ama en azından bir cesaret veriyor. Yani biz bir meyve, sebze kurutma, işlemede 1 milyon 250 bin euronun yüzde 50’sini veriyoruz girişimciye ama kendisi belki 2 milyon, 3 milyon eurolar harcıyor ama büyük bir cesaret oluyor kendisine ve devlet arkamda diyor, AB standartlarında kaliteli üretim yapıyor, hijyen noktasında çok ciddi denetimler var. Hatta öyle şeylerle de karşılaşyoruz ki yani “TKDK projeleri çok zor.” diyenler var sahada. Asla böyle değil, biz ulusal ve uluslararası mevzuata göre çalışıyoruz, bazı yatırımcının bunlar işine gelmeyebiliyor yani gidip bir hijyen belgesi almak veya işte, gübre çukurunu yapmak veya -bir turizm işletmesi yaptıysa-Turizm Bakanlığından gerekli denetimlerin yapılması hoşlarına gitmeyebiliyor. Tabii, bu alışkanlıkları değiştiriyoruz yani bunlar AB projelerinin bize kattığı artılar aslında.

Karaman’da 100 kişi istihdam sağlayan bir kadın girişimcimiz var ve hayat hikâyeleri çok enteresan yani bir anda bir cesaret buluyor ve yatırım yapıyor; arkasından artık önlenemeyen bir yükselişe geçiyor, artık iş kendisini zorluyor. Örneğin Konya’daki bir kadın girişimcimiz, 24 yaşında, 4 mahallenin elektriğini üretiyor yani müthiş bir şey, gurur duyulacak şeyler. İşte Avrupa’ya, Orta

Doğu'ya Mardin'den telkârî üreten bir kadın girişimcimiz var, 33 yaşında. Bir iki tane daha örnek vereyim, sizleri fazla yormayayım efendim. Hatay'da 3,2 milyon liraya zeytin işleme tesisi kurmuş ve yanında bir sürü işçi çalıştırıyor.

Böyle binlerce yani 4 bin tane hikâye var bizde bunlarla ilgili ve bu tip hikâyelerin de bazen videolarını yapıyoruz, görsel olarak sosyal medyamızda da duyuruyoruz cesaret versin diye. Şu andaki çağrı dönemimizde de aslında doğrudan kadın girişimcileri ilgilendiren bir çağrı ilanı açıyoruz. “302” dediğimiz tedbirde yöresel ürünler, zanaatkârlık, işte, el sanatları yani bir battaniye imalatı bile yaptırıyoruz yani bir yorgan, işte, elyaf ürünler vesaire, bir sürü ahşap işçiliği, incik boncuk işçiliği yani onlara dahi destek veriyoruz. Dolayısıyla, “tarım ve kırsal kalkınma” dediğimizde efendim, biz tabii, tarım olarak alıyoruz ama kırsaldaki, a'dan z'ye aklınıza gelen her türlü konuya destek oluyoruz. Burada “302” de dediğimiz tedbirde sadece kırsal alan sınırlaması var yani 2012 nüfus sayımında 20 bin nüfusun altında olan, listeye girmiş alanlar olacak ama diğerlerinde -101, 103'te de- böyle bir sınırlamamız yok, orada ruhsatını almanız koşuluyla her türlü yatırımı yapabilirsiniz.

Arz ederim efendim.

Saygılarımla.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK – Sayın Başkanım, çok teşekkür ediyoruz sunumlarınıza.

Öncelikle, kadın istihdamının artırılması amacıyla kadınlara pozitif ayrımcılık uygulayan proje sistemine sahip olduğumuzu görmek bizi çok mutlu etti. Kadın projeleri ve kadın kooperatifleri hibe destekleri gibi kadın istihdamını artırmayı hedefleyen politika araçlarının çoğalarak daha fazla kadının kırsal alanda istihdam piyasasına girişini kolaylaştırmasını diliyoruz. Genç kadınların kırsalda böylesine başarılı olduklarını görmek bizleri ayrıca gururlandırdı, kendilerini sahalarında da işletmelerinin olduğu yerlerde de ziyaret etmek bizi çok memnun edecek.

Ben çok teşekkür ediyorum sunumlarınıza.

Şimdi, sözü kıymetli milletvekillerimize bırakacağım, tüm soruları aldıktan sonra da tekrar cevaplamak üzere sözü size vereceğim.

Suzan Hanım, buyurun.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Efendim, ulusal kaynaklarda kırsal alanda kadın girişimciliğine yönelik özel bir çalışma ne yazık ki yok yani Avrupa Birliği konusuyla şey yapıyoruz. Programlarımızda yaygınlaşsa da kadın girişimciliğinin bugünkü durumunu ortaya koyabilecek şekilde kapsamlı ve sistemli bir dökümün yapılamadığı birçok çalışmada ortaya konuluyor. Bu konuda sizin bir çalışmanız var mı? Güncel verilere ilişkin bir araştırma, veri sistemi söz konusu mudur? Varsa paylaşabilir misiniz?

Mevsimlik kadın işçiler, sigortasız ve güvencesiz çalışmaktadır ve onları koruyan bir yasa da söz konusu değildir. Bu konuda araştırmanız ve hedefiniz var mıdır? Yörük kadınlar da benzer şekilde hiçbir güvenceye sahip değil. Onlara ilişkin de bir çalışmanız var mıdır?

Sayıları sınırlı da olsa kadınlara yönelik işler genellikle kadınların geleneksel rollerinin bir uzantısı şeklinde; halı, kilim dokumacılığı, temizlik, nakış, dikiş, çocuk bakımı, güzellik merkezi ve benzeri alanlardan oluşmakta. Farklı iş kurma veya iş geliştirme pratikleri oldukça azdır. Bu konuda bir çalışmanız var mıdır?

Kırsal kesimde kadınların finansal hizmetlere erişimi genellikle resmî finansal kuruluşlar tarafından geleneksel teminatlar yoluyla gerçekleştiği için kadınlar bu olanaklara erişememektedir çünkü birçok yerde hâlâ miras sistemindeki cinsiyetçilik, kadınların mülk edinmesi görece daha zor olması nedeniyle kadınlar finansal hizmetleri kullanamamaktadır. Birçok yerde de kadınların banka hesabı açmalarının erkeklerin iznine tabi olması gibi sorunlar vardır. Bu konuda çalışmalarınız var mıdır?

Sayın Başkan, sunumunuz için öncelikle teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, sizden de özel bir isteğim var. Ben -uçak seferlerimiz çok az- erken ayrılacağım. 2 uçakla ancak gece 22.00’da evde olabiliyoruz.

Bu, Simurg Kadın Kooperatiflerinin, özellikle Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfının “Kooperatifler ne istiyor?” başlıklı birtakım önerileri var. Simurg Kadın Kooperatifleri Birliğinin kadın kooperatiflerine ilişkin önemli önerileri var. Bunların yasalaştırılması konusunda bu Komisyon öncü olmalı ve siz de buna liderlik yapmalısınız diye düşünüyorum. Çok net, çok kesin, çok böyle nokta tespitler yapılmış. Başlıklarla söylemek gerekirse; mevzuat kadın kooperatiflerini destekleyici hâle getirilmeli, ekonomik girişimlerimiz için kamu desteği sağlanmalı -açmışlar- finansal kaynaklara erişimimiz sağlanmalı, sağladığımız sosyal hizmetler için yasal altyapı ve destekler sağlanmalı. Dört başlıkta sıralamışlar ama detaylarını da anlatmışlar. Mutlaka sizin bilginiz dâhilindedir. Ben, bu Komisyonun ve sizin buradaki isteklere, doğru saptamalara kanunlaşması açısından öncü olmanızı istiyorum, rica ediyorum.

Teşekkür ederim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK – Sayın Vekilim, teşekkür ediyoruz, hayırlı yolculuklar diliyoruz.

Biz de zaten bugün Simurgu, bu önerilerini Komisyonumuzda da paylaşımlar ve Komisyonumuzda da değerlendirilsin, belki sonrasında sizin de dediğiniz gibi bir yasa çalışmasına da vesile olur diye davet etmiş olduk.

Evet değerli Sunat...

TARIM VE KIRSAL KALKINMAYI DESTEKLEME KURUMU BAŞKANI MUHAMMED ADAK – Sayın Başkanım, vekilimizi almadan ufak bir ekleme yapayım isterseniz.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK – Tabii tabii, buyurun.

TARIM VE KIRSAL KALKINMAYI DESTEKLEME KURUMU BAŞKANI MUHAMMED ADAK – Yani, Vekilimizin tabii, tespitlerinin çoğu gerçekten isabetli tespitler. Bu ulusal fonlarla ilgili olarak aslında var. Bakanlığın “KKYDP” dediği ve onun dışında da “ORKÖY” dediğimiz programlar kısmen var ama şöyle efendim: Tabii, bu, Bakanlığın bütçesi birazcık daha az burada. Mesela Bakanlık 3,5 milyon TL’nin yüzde 50’sini veriyor. Aynı puanlama kriterleri orada da var aslında, 10 puan veya şey ama rakamlar az. Onun dışında tabii, bizdeki rakamlar bayağı yüksek. Yani mesela bizde 500 bin euronun yüzde 55’i, 65’iyken orada 3,5 milyon TL’nin yüzde 50’si.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK – Çok ciddi rakamlar.

Bu, belki işte onun için 81 il konusu bizim için önemli. 81 ili alırsak belki Bakanlığın o bütçesi tamamen buraya aktarılır. 1.400 uzman... Yani projede kendi yetiştirdiği uzmanların olması gerçekten önemli, o yönü var. Onun dışında da kooperatiflerde tabii kültür olarak mesela bir “yörük.” dediğinizde, biz bir Gülanta Projesi de oluşturduk. Mesela gül ile lavanta üreticisi kadınları...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Onlar kendilerini çok sähipsiz hissediyorlar, gerçekten öyle yani.

TARIM VE KIRSAL KALKINMAYI DESTEKLEME KURUMU BAŞKANI MUHAMMED ADAK – İşte, bu bir kültür tabii efendim, siz daha iyi biliyorsunuz, tabii Komisyonunda rastlıyorsunuzdur. Şöyle: Yani kadınlar kooperatif kurdukları zaman kooperatiften korkuyorlar. Yani hem eşlerinin tedirginliği hem de kendileri çekiniyorlar. Mesela, biz...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Sermayeleri yok kendilerinin.

TARIM VE KIRSAL KALKINMAYI DESTEKLEME KURUMU BAŞKANI MUHAMMED ADAK – Bir de o tabii... Aslında sermayeyi biz veriyoruz efendim, yani onları teşvik ediyoruz, hibesini, yüzde 50'sini de veriyoruz alacağı hibenin avansı olarak. Örneğin, orada bir belediye başkanımızdan rica ettik, belediye başkanı kadın kooperatifinin başkanı oldu ve onun üzerine rahat rahat teslim oldular. Gelip belediye başkanının altında kooperatif üyesi oldular.

Arz ederim efendim, sağ olun.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Teşekkür ediyorum, sağ olun.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK – Sayın Başkanım, teşekkür ediyoruz.

Sayın Sunat, buyurun.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Çok, teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumunu duyuyorduk ama yani bugün ben biraz daha konuya vâkıf oldum. Şimdi, Avrupa Birliğinden gelen tarım ve kırsal kalkınmayı destekleyici fonun “yüzde 75'i” dediniz değil mi, bir yanlışlık olmasın.

TARIM VE KIRSAL KALKINMAYI DESTEKLEME KURUMU BAŞKANI MUHAMMED ADAK – Evet.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Yüzde 25'i de Türkiye Cumhuriyeti devleti hazinesinden çıkıyor yani 1 milyar euro dediğimiz zaman bunun yüzde 75'i Avrupa Birliği, yüzde 25'i...

TARIM VE KIRSAL KALKINMAYI DESTEKLEME KURUMU BAŞKANI MUHAMMED ADAK – Aynen öyle, hazine.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Ha, evet, onu bir anlamak istedim.

Şimdi, gördüğüm kadarıyla kadınlara verilen hibe miktarı... Aslında bu az bir para değil, önce onu söylemek istiyorum yani şu anda kura bağladığımız zaman 1 milyar euro dediğimiz şey 15 milyar Türk lirası gibi bir para. Yani bunu istihdam için de önemli yatırımların yapılabileceği bir para olarak görüyorum, hele hele Türkiye'nin bu kadar istihdamda sıkıntı çektiği, işsizliğin bu kadar arttığı bir dönemde bunlar önemli yani istihdam sağlanması açısından. O yüzden de verilirken şunu sormak istiyorum: Tabii, Avrupa Birliğinin kendine göre kriterleri var, onların da bir yönlendirmesi oluyor mu size? Birincisi bu. Yani, Avrupa Birliğinin istihdam sağlayıcı veya bölgesel olarak “Şu bölgeye, bu bölgeye yapın.” konusunda telkinleri oluyor mu? Ve en azından konu itibarıyla onların da... Yani “Biz çok iyi uzmanlar da yetiştirdik şeyde.” dediniz, bu uzmanların da gelecekte Türkiye için faydalı olacağını düşündüğünüzü ifade ettiniz ki öyledir, tecrübe çok önemli bir şey ama şimdi böyle bir şeyde siz mi karar alıcısınız yoksa Avrupa Birliğinin denetçileri veya işte, gözlemcileri mi, nasıl oluyor? Çünkü zaman zaman Avrupa Birliğinin öyle yönlendirmelerini geçmiş yıllarda çok yaşadığımız için söylüyorum. Tarımın da bu kadar sıkıntıya düşmesinin sebebinin Avrupa Birliğinin bize aldırma istediği kararlar olduğunu geçmişte yaşadığımız için ifade etmek istiyorum. Şimdi, zaten tarımda yaşadığımız sıkıntıları, kırsal alanda yaşadığımız sıkıntıları bir şekilde canlandırmak mecburiyetimizin olduğunu da hepimiz gayet iyi biliyoruz. Hele hele bu pandemiden sonra üretmemizin ne kadar önemli olduğu, tarımın ne kadar önemli olduğu bir kere daha hepimizin içinde hissettiği bir durum.

Şimdi, şöyle bir baktığımda, toplam yatırım tutarı 2011'den günümüze kadar 14,2 milyar TL olmuş, 20.482 projeye 7,5 milyar lira ve hibe; bunu anlayamadım yani 20.482 projeye 7,5 milyar hibe. Hibe derken burada neyi kastediyoruz? Ve 84 bin vatandaşa da istihdam. Bunlar sürekli işler mi, yoksa yani böyle belli mevsimsel işler mi? Bunu da öğrenmek istiyorum. Burada 14,2 milyar lira toplam yatırım tutarının 7,5 milyar lirası hibe derken... Yani bunu anlayamadım, birincisi. Siz yatırımcıya yüzde 50-60'ını mı hibe olarak veriyorsunuz? Çünkü onun da belli bir sermaye katkısı olması lazım ki

öyle veriyorsunuz anladığım kadarıyla. Ama çok iyi girişimci ama parası yok ve ortaya koyduğu proje de gerçekten istihdamı sağlayabilecek bir proje ise buna bir şey vermiyor musunuz? Onu öğrenmek istedim.

Bir de kadınların gül, lavanta... Bir şey Türkiye’de bir tuttu mu herkes aynı şeye yatırım yapıyor. Maşallah, bir bakıyorum ben, Trakya’da da lavanta yetiştiriyor, Isparta’da da.

YELDA EROL GÖKCAN (Muğla) – Her yerde, her yerde.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Ama artık ondan sonra öyle bir şey oluyor ki pazarlama işi ortadan kalkıyor. Plan ve programı nasıl yapacağız? Yani Sayın Başkan, aslında bu plan ve program çok önemli. Soğan bir zaman bir sene iyi para getiriyor, sonra soğan ertesi sene çok ekiliyor, ondan sonra da tarlada kalıyor. Bakın, bunları yaşıyoruz. Bu özellikle Tarım Bakanlığının şeyi tabii ama konumuz tabii, kadın istihdamı.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK – Evet.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Ben çok teşekkür ediyorum, bilgilendim.

Bunlara cevap istiyorum.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK – Sayın Vekilim, çok teşekkür ediyorum.

TARIM VE KIRSAL KALKINMAYI DESTEKLEME KURUMU BAŞKANI MUHAMMED ADAK – Başkanımız müsaade ederse ben birazdan açıklayacağım.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK – Sayın Başkanım, diğer vekillerimizin de soruları var, onları da alalım, en son sözü size verelim.

TARIM VE KIRSAL KALKINMAYI DESTEKLEME KURUMU BAŞKANI MUHAMMED ADAK – Tamam efendim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK – Sayın Erenler, buyurunuz.

CEYDA ÇETİN ERENLER (Kütahya) – Teşekkür ediyorum Başkanım.

Evet, Sayın Başkanım, öncelikle sunumuz için teşekkür ediyoruz. Bu çağrı döneminde şu anda IPARD-2 çağrı dönemindesiniz, 40 milyon euroluk bir çağrı.

TARIM VE KIRSAL KALKINMAYI DESTEKLEME KURUMU BAŞKANI MUHAMMED ADAK – Evet.

CEYDA ÇETİN ERENLER (Kütahya) – İlk sorum oradan olsun. Bu yüzde 55 hibe desteğinde kadın istihdamı veya kadınların başvurularında o yüzde 55’i artı olacak değil mi veya kadın kooperatiflerinde?

TARIM VE KIRSAL KALKINMAYI DESTEKLEME KURUMU BAŞKANI MUHAMMED ADAK – Evet, şöyle, “302” dediğimiz başlıkta...

ALT KOMİSYON BAŞKANI ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK – Diğer soruyu da alalım.

CEYDA ÇETİN ERENLER (Kütahya) – Tabii, evet.

O yüzde 55’liğe ilave oranları bir daha öğrenebilirsek, sizden onu sorayım.

Şimdi, bu, 40 milyon euroluk çağrıdan sonra IPARD-3 hazırlıkları yapılıyor. Sunumunuzda da bahsettiğiniz gibi kadın konumunu güçlendirmek, emeğini görünür kılmak ve ekonomik gücünü artırmak için yeni politika ve programlarınız var mıdır IPARD-3 adına?

Yine, aynı kapsamda “sayılar az” dedik ama kadın kooperatiflerimiz için de ayrı bir çalışmanız var mıdır? Bu örgütlü yapılarla kadın kooperatifleri başta olmak üzere varsa sosyal diyalog araçlarınız hakkında bilgi almak isteriz. Bu sosyal diyalog da bir öncelik olarak göz önünde bulundurulacak mı?

Son sorum da şu: Bu 9 Şubat bitiyor IPARD-2 çağrınız. Mesela, bugün duyan bir hanım kardeşimiz veya bir kadın kooperatifimiz 9 Şubata kadar bu programa dâhil olabilir mi, yetiştirebilir mi, hazırlık süresi nedir?

Teşekkür ederim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK – Teşekkürler Sayın Vekilim.

Sayın Koncagül, buyurunuz.

ÇİĞDEM KONCAGÜL (Tekirdağ) – Sayın Başkanım, ben de teşekkür ediyorum. Böyle bir toplantıda gerçekten bu bilgilendirmelerin çok verimli olduğunu düşünüyorum.

Benim sorum da şu yönde olacak: IPARD çerçevesinde kadınlara pozitif ayrımcılık bir politika olarak kullanılmakta mıdır? Ve 2019-2023 Strateji Planı’nızda IPARD-1 kapsamındaki yatırımların yüzde 10’unun, IPARD-2 kapsamındaki yatırımların ise yüzde 35’inin kadın girişimciler tarafından hayata geçirildiğinden bahsedilmektedir. Sayısal olarak baktığımızda oransal artıştaki gibi olumlu bir tablodan bahsedebilir miyiz? Ve IPARD-2’deki bu artışta hangi etmenler etkili olmuştur, bunu açıklayabilir misiniz?

ALT KOMİSYON BAŞKANI ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK – Sayın Vekilim, teşekkür ediyoruz.

ÇİĞDEM KONCAGÜL (Tekirdağ) – Rica ederim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK – Sayın Gökcan, buyurun.

YELDA EROL GÖKCAN (Muğla) – Teşekkür ediyorum Başkanım.

Sayın Başkan, öncelikle sunumunuz için ve yaptığınız güzel çalışmalar için bir kadın ve bir milletvekili olarak sizi tebrik etmek istiyorum, gerçekten çok güzel işlere imza atıyorsunuz.

Benim sorum şu: Türkiye’de kadın istihdamı ve girişimciliği artırmaya yönelik teşviklere ilişkin bilgi eksikliği önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu anlamda yaptığınız çalışmalar ve programlarınızda, tarımdaki ve kırsaldaki kadınlara gerekli tanıtım ve bilgilendirme araçlarınız, yöntemleriniz nelerdir? Kadınlarımıza ulaşabiliyor musunuz? Ne gibi çalışmalarınız var?

Teşekkür ediyorum.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK – Evet, teşekkürler Sayın Gökcan.

Buyurunuz Sayın Başkanım.

SİMURG KADIN KOOPERATİFLERİ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ AYŞE TEMİZTAŞ – Ben bir şey sorabilir miyim?

ALT KOMİSYON BAŞKANI ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK – Buyurun lütfen.

SİMURG KADIN KOOPERATİFLERİ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ AYŞE TEMİZTAŞ – Sizden destek alan o 3 kadın kooperatifinin isimlerini öğrenebilir miyim?

TARIM VE KIRSAL KALKINMAYI DESTEKLEME KURUMU BAŞKANI MUHAMMED ADAK – İletiriz efendim.

SİMURG KADIN KOOPERATİFLERİ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ AYŞE TEMİZTAŞ – Başka bir şey, biraz önce sayın vekilim söyledi, zaman zaman IPARD, proje çağrılarına çıktığında -biz de örneğin ben İzmir’de yaşıyorum, İzmir İl Tarımdan, ilgili kurumdan, birimden bilgilendirmeler falan almaya çalışıyoruz- özellikle hibelerde yüzde 75’inde sizin desteğiniz var, yüzde 25’inin de proje başvurusu yapan kurum tarafından ödenmesi gerekiyor. Şimdi, zaten kadın kooperatiflerinin öyle çok sınırlı, çok kıt kaynaklarla ekonomik girişimlerde bulunduğunu biliyoruz. Yüzde 25’i bir araya getirebilirse o işi belki de yapacak, onun ilk adımını atacak, o yüzde 25’ler de çok yüksek paralar. Hani, bazen kadın

arkadaşlarımız “Para, parayı çekiyor demek ki.” diyor. O yüzde 25 bir araya gelse, yüzde 75 de gelecek onun yanına. Yani bu oranlarda bir değişikliği düşünüyor musunuz? Bu konuda çok ciddi eleştiriler de geliyor bölgelerden, bunlar mutlaka size ulaşıyordur. Ben ne düşündüğünüzü merak ediyorum.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK – Teşekkür ediyoruz.

Evet, Değerli Başkanım, buyurunuz.

TARIM VE KIRSAL KALKINMAYI DESTEKLEME KURUMU BAŞKANI MUHAMMED ADAK – Sağ olun efendim.

Tabii, sayın vekilimizin kaygısına katılıyoruz, biz de o konuda hassas davranıyoruz. Özellikle, Avrupa Birliğinin bize dikte ettiği konular var mı, yok mu; bölgeler var mı, yok mu noktasında tabii, hassasiyetin çok olması güzel bir şey yani ben bu hassasiyetinize teşekkür ediyorum.

Bu program hazırlanırken efendim, Avrupa Birliği bu programda tamamen tarafsız olarak yer alıyor yani bize başından beri “Şunu yapacaksınız, bunu yapacaksınız.” diye asla demiyor. Tamamen bölgelerin potansiyeli, nitekim ilk başta 17 ille başlıyor, daha sonra 25, daha sonra 42’ye çıkıyor bu il sayısı. İlk başta tabii, kendileri de pilot gibi başvuruyorlar. Aslında buna 17 ilde acaba... Bunu, tabii, ortak tarım politikası vesaire kısmını göz ardı etmiyoruz, kafamızın bir tarafında ortak tarım politikası var. Şimdi bu programı... Bakanlıkta Tarım Reformu Genel Müdürlüğünde Yönetim Otoritesi Başkanlığı var, daha önce, orada ben dört yıl Yönetim Otoritesi Başkanı olarak da görev yaptım; karşılıklı pazarlıklarımız oldu. Hatta bir anekdotu da çok kısa paylaşayım sizinle. “Ya, siz, işte, zenginlere mi veriyorsunuz.” veya “Koca koca ahırlar var, ahırlar boş.” falan gibi dendi, bir şey oldu yani -af buyurun- bir zarf atıldı önümüze. Ve kendileri de “Tamam, ahır yapmayalım o zaman...” Çünkü IPARD-1 çıktığında inşaat kalemleri sınırsızdı yani bir hibe programı çok yeni olduğu için, aslında kendileri de bizden öğrendiklerini diğer AB üyesi ülkelere anlatıyorlar ve bunu kendileri her toplantıda da bize söylüyorlar. “Biz aslında bu uygulamayı Türkiye’den öğreniyoruz.” diyorlar. Örnek, bu da bizim için gurur verici. Efendim, kendileri “O zaman ahır yapmayalım, hayvan bedelinin yüzde 50’sini, 55’ini verelim hibe olarak, ahır kendi yapsın...” “Ha, olur mu, biz o zaman pazarımızı, dünyadaki pazarımızı kendi kendimize bozarız.” gibi bir ifade... O zaman kendilerine dedim ki: “O zaman siz bize karışmayın, biz kendi ülkemizin iç dinamikleriyle hareket edelim, siz de kendi bünyenizde davranış gösterin.” Şimdi, 42 ilde, bizim programda, yatırımcı örneğin bir yatırıma başvuracağı zaman oradaki il müdürlüğünden bir kapasite raporu alıyor. Mesela, bir soğuk hava deposu yapacağı zaman yani artık çok fazlaysa yani yatırım da boşuna yapılmasın çünkü artık o işlemez, yazık yani. Dediniz, neticede buna öz sermaye de koyacak yani hem kendi parasını hem bizim paramızı alıyor, hibe dediğim yani karşılıksız verdiğimiz bir bedel. Dolayısıyla burada yatırımın verimli olması noktasında hassasiyet gösteriliyor yani fuzuli yatırımlar yapıp da tesisler boş kalmasın. “Nitekim biz o inşaatla ilgili kazı dolguda yüzde 7’yi, 8’i geçemiyoruz, toplam proje bedelinin içerisinde yani.” dedi.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Onun da bir oranı var.

TARIM VE KIRSAL KALKINMAYI DESTEKLEME KURUMU BAŞKANI MUHAMMED ADAK – Tabii, dolayısıyla yatırımcı bu parayı alıp da istismar etmesin; buna çok özen gösteriyoruz. Yani yapıyorsan, tamam, kazı dolgu yüzde 7, yüzde 8 yap ama gerçekten yatırımını yap diyoruz ve biz beş sene de izliyoruz bu yatırımları. Aslında şöyle de bir avantajı var: Aslında biz, bir yatırım yapmak isteyen başvurduğu zaman, finansal analizleri, çok profesyonel yapılan finansal analizleri... Kendisinin öz sermaye durumu, işletmenin sürdürülebilirliği noktasında çok ciddi kriterler var. Yani sözün başında diyeyim, aslında Avrupa Birliği’nin bize sağladığı bu avantajı biz inşallah ileride daha iyi noktalara getireceğiz ülke olarak. Yani aslında yatırıma başvuran yatırımcının gerçekten bu yatırımı devam ettirip etmeyeceğine de karar veriyoruz o kriterlerle. Aslında yani diyoruz ki: Bak, senin bu finansman durumun, senin buradaki iş potansiyelin, buradaki bu yatırımın sürdürülebilirliği gerçekten

sıkıntılı. Dolayısıyla projesini sistem otomatik reddediyor o kriterlere göre. Tabii, bu kurulmuş bir sistem, bu yazılım. Biz sürekli de buradaki ortaya çıkan... Mesela bazı konular o an ortaya çıkıyor. Hemen bunu Brüksel'e bildiriyoruz: "Böyle bir yatırımcının böyle bir sorunuyla karşılaştık sahada, bununla ilgili çözüm için biz böyle düşündük; siz de onaylıyor musunuz?" Bu dediklerimiz prosedür değişikliği, bunlar çok ayaklı şeyler. Onlar kendi içlerinde bu talebimizi değerlendiriyorlar, uygun görürlerse bize gönderiyorlar. Biz, Hazineye iletiyoruz, Hazine kendi içerisinde –tabii, vergi durumu, bütçe durumu vesaire, mali açıdan bir yük getiriyor mu, getirmiyor mu- bunları değerlendiriyor ve onay veriyor. Dolayısıyla prosedürümüzü değiştiriyoruz yani bu bazen uzun sürüyor, bazen kısa sürüyor. Yani bölgesel noktada, yatırımların yani şu bölgeye daha fazla, bu bölgeye daha fazla noktasında, asla böyle bir direktifi olamaz çünkü o kadar şeffaf ki kriterler. Yani şimdi, biz, bunu... Bazen, mesela, bazı yani birbirlerine husumeti olan insanlar olabiliyor sahada, Doğu'da, Batı'da, Ege'de, Marmara'da. "Ya, bunun projesini geçirmesiniz." diye talepler geliyor yani biz, tabii, kurumda yönetici olduğumuz için geliyor. Eşimiz, dostumuz "Ya, bu adama burada çok güvenmiyoruz, bunun yatırımı geçmiyor" veya "Bunun yatırımı geçirin." dediği anda bize çok anlamsız geliyor bunlar yani birinin yatırımı gerçekten kriterleri sağlıyorsa, bütün her şeyi, şartını sağlıyorsa onun projesinin geçirilmesi veya geçirilmemesi diye bir şey... Yani bu, çok anlam ifade etmiyor.

Onun dışında, kadınların bu kooperatifi konusunda, belki Komisyonun mevzuat açısından da bir katkısı olabilir. Bu kooperatif noktasında, tabii, biz gidip söylüyoruz sahada işte "Kooperatif kurun, avantajlardan yararlanın." diyoruz ama yani bir yere kadar. Neticede biz para veren tarafız yani para veren taraf olduğumuz için de birilerine özel bir ilgi gösterme şansımız çok fazla yok. İl koordinatörlüklerimiz 42 ilde, sosyal medyada tanıtıyoruz yani bir de tarım il müdürlüğünden bağımsız, bizim il koordinatörlüklerimiz 42 ilde; yatırımcı doğrudan orayla muhatap oluyor ve onlar, valilikler, belediyeler, oradaki sivil toplum kuruluşları, ticaret odalarıyla birlikte bu tanıtım toplantılarını yapıyorlar, biz çağrıya çıktığımız andan itibaren çok hızlı bir şekilde bunları yapıyorlar.

Onun dışında, bu gül, lavanta vesaire konusunda biz, orada, onları katma değerli ürüne dönüştürmeleri noktasında öncülük ediyoruz yani bir sürü insan lavanta topluyor, altıdan sonra uyuyor -yani lavanta da uyutuyor biliyorsunuz- bir işe de yaramıyor. Bunların gerçekten katma değerli hâle gelmesi, bunların sanayide kullanılması, işte, bunların... Dolayısıyla bu gül ile lavantayı da onun için yaptık. Mesela Mardin'de Berdan Mardini bir gül yağı fabrikası kurdu, gül yok Mardin'de. Onları bir ağ altında, Isparta'daki bunlarla buluşturduk; Isparta'dan gül aldı, gül yaprağını aldı, kendi tesisine götürdü, daha sonra orada gül yetiştirdi.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK – Bu söylediğiniz çok önemli Sayın Başkanım. Katma değerli ürüne çevirmenin ve dünya piyasasına da o ürünü açmanın çok kıymetli olduğunu düşünüyoruz.

TARIM VE KIRSAL KALKINMAYI DESTEKLEME KURUMU BAŞKANI MUHAMMED ADAK – Aynen. Mesela paketleme de aynı şekilde efendim yani yapıyor, kurutuyor ama ürünü bozuyor bu sefer. Yani bu noktada biz teknik destekler sağlıyoruz.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Yani kozmetik sanayisinde kullanılabilecek, tıbbi bitkiler olarak ilaç sanayisinde kullanılabilecek, o bölgede oluşabilen şeyleri açabilmek...

TARIM VE KIRSAL KALKINMAYI DESTEKLEME KURUMU BAŞKANI MUHAMMED ADAK – Onunla ilgili, ilaç sanayisinin bir sıkıntısı var -biz de istedik aslında bunu- işte, onun için "Ulusal Kırsal Ağ" diye bir oluşum yaptık. Yani bu, bir toplantı hâlinde Komisyonunuza daha önce iletilmedi herhâlde; ben Tarım Reformundayken aslında istemiştik de iki yıl önce, üç yıl önce. Şimdi, burada birçok ilgili sektörü bir araya getirip Sağlık Bakanlığı, işte, diğer eczacılık fakülteleri, üniversiteler...

ALT KOMİSYON BAŞKANI ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK – Ulusal Kırsal Kalkınma Ağı...

TARIM VE KIRSAL KALKINMAYI DESTEKLEME KURUMU BAŞKANI MUHAMMED ADAK – Ulusal Kırsal Ağ efendim. Burada bir “network” oluşturuyoruz, mesela bu “Gülanta”yı bu kapsamda yaptık.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK – Mevcutta var olan böyle bir ağ...

TARIM VE KIRSAL KALKINMAYI DESTEKLEME KURUMU BAŞKANI MUHAMMED ADAK – Şu anda var böyle bir yapımız. Mesela bunun mevzuata dönüşmesi şunu sağlayabilir: İlaç sanayisinde, mesela Tarım Bakanlığı tamam, bunların, lavantanın ilaca dönüşmesini isteyebilir ama Sağlık Bakanlığı buna karşı olabilir. Böyle alternatif tıp gibi görünen birçok ürünümüz var; aslında şu anda Türkiye endemik cenneti. Yani bu endemiki sanayiye gerçekten nasıl dönüştürebiliriz? Ve sahada mesela gül yetiştiren bir kadın grubu var, lavanta yetiştiren var, ikisi arasında şehirler arası bir yol var Isparta’da yani yolun bir tarafında çok ciddi gül yetiştiriyorlar, bir tarafında da lavanta, ikisi birbirinden habersiz; bunları biz birleştirdik ve Gülanta’yı o yüzden kurduk; gül ile lavantanın buluşması, bunun gelir getirici hâle gelmesi. İkisi de kadın kooperatifi yani kurmuşlar ve bunlara biz önyak olmaya çalıştık. Bu tip saha ziyaretlerinde de mesela onları bilinçlendirme, bilgilendirme noktasında sizlerin katkısı büyük oluyor yani devletin arkalarında olduğunu görürlerse cesaret ediyorlar; işte, belediye başkanını görünce cesaret ettiler.

Bunun dışında, efendim, bu hibe oranında bu çıkacağımız çağrıda, 302’de kadınlara 15 puan veriyoruz puanlamada. Yani 40 yaş altındaysa, eğer bir yapı varsa, 40 yaş altı gençlere de 15 puan veriyoruz. Bu, projelerinin kabul edilmesini ciddi şekilde öne geçiriyor. Yani burada, aslında politika olarak da Avrupa Birliğinin de Bakanlığımızın da kadın girişimcilerin önünün açılması noktasında ciddi çalışmaları var, yani Bakanlığın geçmişten beri gerçekten böyle bir misyonu var; bu noktada da avantaj sağlanıyor.

Onun dışında, burada yüzde 55 ile yüzde 65 de şuradan çıktı; mesela şu andaki çağrımızda yüzde 55 olan iller var, yüzde 65 olan iller var, bu da şuradan kaynaklandı: Bazı illerimizden proje gelmedi, az proje geldi. O illeri 42 il içerisinde tespit ettik yani 10 il civarında. Bu noktada tembellik göstermişler yani. Dolayısıyla onları teşvik etmek için Brüksel’le görüşerek onlara 65 verelim o zaman dedik, diğerleri 55 olsun ve etkisini...

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Program...

TARIM VE KIRSAL KALKINMAYI DESTEKLEME KURUMU BAŞKANI MUHAMMED ADAK – Evet, program değişikliği. O da gerçekten olumlu oldu, göstergelerde değişiklik oldu yani 10 puan çok... Bu sefer o 55 olanlar itiraz etti: “Oraya niye 65 verdin, bize niye 55?”

CEYDA ÇETİN ERENLER (Kütahya) – Ben şimdi itiraz edeyim. Bizim ilimize 55 vermişsiniz, ben 65’i bilmiyordum.

TARIM VE KIRSAL KALKINMAYI DESTEKLEME KURUMU BAŞKANI MUHAMMED ADAK – Evet, o da öyle bir sıkıntı oldu. Şimdi IPARD III’te bunlara bakacağız.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Teşvik etmeye...

TARIM VE KIRSAL KALKINMAYI DESTEKLEME KURUMU BAŞKANI MUHAMMED ADAK – E, tabii yani göstergelere...

CEYDA ÇETİN ERENLER (Kütahya) – 65’ten haberim yoktu. Kütahya’da

TARIM VE KIRSAL KALKINMAYI DESTEKLEME KURUMU BAŞKANI MUHAMMED ADAK – Kütahya efendim -geçen hafta Kütahya’daydım- heyecan ihtiyacı olan bir şehir. Yani...

CEYDA ÇETİN ERENLER (Kütahya) – Onun için yüzde 65 alacak bir il aslında. Var gerçekten.

TARIM VE KIRSAL KALKINMAYI DESTEKLEME KURUMU BAŞKANI MUHAMMED ADAK – Potansiyel var aslında ama.

CEYDA ÇETİN ERENLER (Kütahya) – Potansiyel çok.

TARIM VE KIRSAL KALKINMAYI DESTEKLEME KURUMU BAŞKANI MUHAMMED ADAK – Var, evet.

CEYDA ÇETİN ERENLER (Kütahya) – İnşallah sizin rehberliğinizde IPARD III için o heyecanı, o rüzgârı yakalarız.

TARIM VE KIRSAL KALKINMAYI DESTEKLEME KURUMU BAŞKANI MUHAMMED ADAK – İnşallah.

Yani onu belki eşite getireceğiz. Bu göstergelerin durumuna göre hepsini eşitleyeceğiz. Yani IPARD programının şöyle bir güzelliği var: Gerçekten, siyasi olsun, zengin olsun, fakir olsun bir ayrımı yok bu programın. Yani biz o kadar rahat çalışıyoruz ki gelen bir yatırımcı “Param yok.” diyorsa “Tamam.” Program değişikliği, hemen burada avans çıkarttık, avans uygulaması. Pandemi dönemi aslında artıya döndü. Yani biz alacağı hibenin yarısını avans olarak veriyoruz. Teminat mektubu tabii veya sigorta...

Çok konuştuk herhâlde efendim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK – Yok, yok. Arkadaşlarımız “Bizde IPARD var mı?” diye soruyor.

TARIM VE KIRSAL KALKINMAYI DESTEKLEME KURUMU BAŞKANI MUHAMMED ADAK – Hangi il efendim?

ÇİĞDEM KONCAGÜL (Tekirdağ) – Tekirdağ yok mesela.

TARIM VE KIRSAL KALKINMAYI DESTEKLEME KURUMU BAŞKANI MUHAMMED ADAK – Yok, evet.

ÇİĞDEM KONCAGÜL (Tekirdağ) – Toplam 43 ilde var herhâlde değil mi?

YELDA EROL GÖKCAN (Muğla) – Muğla?

TARIM VE KIRSAL KALKINMAYI DESTEKLEME KURUMU BAŞKANI MUHAMMED ADAK – Tekirdağ da yok, Muğla da yok, maalesef ikisi de yok.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK – Sakarya da yok.

TARIM VE KIRSAL KALKINMAYI DESTEKLEME KURUMU BAŞKANI MUHAMMED ADAK – Ama bu 81 il noktasında biz kendilerine şunu da önerdik Sayın Bakanımıza ve hem Brüksel’deki hem hazineadaki ilgili yetkililerimize: Yeni bir cari yük gelmesin. Yani yeni bir -belki- il koordinatörlüğü açmayalım, bu yeni illeri bağlantılı, yakınındaki...

ALT KOMİSYON BAŞKANI ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK – Çevre illerden koordine edilebilir.

TARIM VE KIRSAL KALKINMAYI DESTEKLEME KURUMU BAŞKANI MUHAMMED ADAK – Evet, yani oralarla bağlantı yapalım, yeni bir cari yük gelmesin. Sizlerin desteği önemli çünkü biz de zorlanıyoruz sahada yani bazı iller olmayınca o noktada ama tabii, bu dediğim Bakanlığın KKYDP kısmıyla belki bağlantı kurulabilirse, belki TKDK’yle, onların tamamı tek bir çatı altında olabilir. Yani tecrübe var çünkü il müdürlüklerinden farklı, direkt proje anlayışı olan bir kurum burası. Yani ben de iki yıldır bu kurumdayım ama daha öncesinde, programı hazırlayan kısmın başındaydım. Yani orada da epey yoğun çarpışmalarımız oldu ama Brüksel bu konuda gerçekten Türkiye’ye güvenerek hareket ediyor. Biz de onlarla rahat çalışıyoruz yani karşılıklı bir iyi niyet oluşmuş ve bu program örnek bir program.

Teşekkür ederiz efendim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK – Sayın Başkanım, biz çok teşekkür ediyoruz. Hem kurumu tanımamız hem de ayrıntılı istişare etmemiz adına bugün katılımınız bizim için çok kıymetliydi. Biz de özellikle sizden destek alan hem kadın kooperatifleri hem de iyi işler çıkarmış, gerçekten tüm ülkede de örnek gösterebileceğimiz böyle güçlü istihdam oluşturmuş kadın girişimcileri yerinde ziyaret etmekten büyük bir memnuniyet duyarız, az önce Genel Müdürümüze de söylediğimiz gibi. Bu anlamda Komisyonumuza bilgi akışını sağlarsanız biz de ziyaret etmekten büyük bir memnuniyet duyacağız.

Katılımlarınıza çok teşekkür ediyorum.

SİMURG'un sunumuna geçmeden önce de bir üç dakikalık, çok kısa bir mola vereceğiz.

Teşekkürler.

Kapanma Saati: 15.49

İKİNCİ OTURUM
Açılma Saati: 15.53
BAŞKAN: ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK (Sakarya)

ALT KOMİSYON BAŞKANI ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK – Sayın milletvekilleri, kıymetli arkadaşlar; kadınlar tarafından kurulan kooperatiflerin desteklenmesi ve sürdürülebilirliğinin sağlanmasına yönelik çalışmalara ağırlık verilmesi kooperatifler kanalıyla kadınların potansiyellerinin açığa çıkarılması, kadınların ekonomiye kazandırılması ve sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması için elzemdir. Hayata geçirdiğimiz yasal düzenlemeler ve verdiğimiz desteklerle kadın kooperatifçiliğinin sayısının artırılması ve güçlenmesini hedefledik. Bu çerçevede, yasal ve kurumsal desteklerin sahada ne tür sonuçlar doğurduğunu sahada olanlardan dinlemeyi arzu ettik. Geçen haftalarda Anadolu Bacıları Kadın Kooperatifi temsilcilerini toplantımızda dinlemiştik, bugün de Simurg Kadın Kooperatifleri Birliğini davet ettik, kendilerine davetimize icabet ettikleri için teşekkür ediyoruz.

Komisyonumuzda sunum yapmak üzere bugün burada bulunan Simurg Kadın Kooperatifleri Birliği Başkanı Sayın Nilgün Demirkol Yavuz ve Ayşe Temiztaş’a “Toplantımıza hoş geldiniz.” demek istiyorum ve sözü Sayın Başkan Nilgün Demirkol Yavuz’a bırakıyorum.

Buyurunuz.

SİMURG KADIN KOOPERATİFLERİ BİRLİĞİ BAŞKANI NİLGÜN DEMİRKOL YAVUZ – Öncelikle biz de teşekkür ediyoruz böyle bir fırsatı sağladığınız için.

Önce şundan bahsetmek istiyorum: Kadın kooperatiflerine neden ihtiyaç duyuldu? Yoksul kadınlar gerek eğitim seviyeleri, mesleki becerileri ve ekonomik düzeyleri nedeniyle istihdam edilemiyorlar ya da bireysel girişimci olamıyorlar. Kadın kooperatifleri, yoksul kadınların tek tek, bireysel olarak sağlayamadıkları, ekonomik olarak anlamlı, güçlü ve sürdürülebilir işleri, örgütlenme potansiyelleri nedeniyle çok önemli bir işlev hâline getirmekte. Yine, kadın kooperatifleri, çalışmayan, evden çalışan, taşeron ya da mevsimlik çalışan kadınların ekonomiye kayıtlı entegrasyonunu ve yoksul kadınların istihdamını arttırmak için önemli bir araç.

Kadın kooperatiflerinin gelişmesine baktığımızda, son on beş yılda kadın kooperatiflerinin sayısı oldukça arttı. 2002 yılında Kadın Emekini Değerlendirme Vakfı tarafından bir kadın kooperatifi hareketi başlamıştı. Biz de Türkiye’de kurulan ilk kadın kooperatifiyiz. Bugün, kadınlar tarafından kurulan ve işletilen kooperatiflerin sayısı bini aşmış durumdadır. Kadın kooperatiflerinin desteklenerek geliştirilmesi kadınların istihdam ve girişimciliğini sağlayarak ekonomik kalkınmaya katkılarını artıracak, aynı zamanda da yoksullar, kadınlar, çocuklar ve engellilere yönelik sosyal hizmet programlarının yaygınlaşması ve etkinliklerin artırılmasını da sağlayacaktır. Aynı zamanda, kadın kooperatifçiliği yoksul kadınların toplumsal entegrasyonunu da güçlendirecektir; bunun için de gerekli mevzuatlarda değişiklik yapılarak elverişli hukuki ortamın hazırlanması ve kadın kooperatiflerinin finansal kaynaklara ve destek programlarına erişimlerinin sağlanması temel politikalardan olmalıdır.

Bizler, 2002 yılında kadın kooperatiflerini kurduktan sonra 2008 yılına kadar düzenli olarak yıllık toplantılarımızı devam ettirdik ve 2008 yılında sayımız 60’a ulaştığında 60 kadın kooperatifinin ortak bir kararı olarak Simurg Kadın Kooperatifleri Birliğini kurduk; bu, Türkiye’de ilk ve tek olan bir birlikti. 2008’de altyapısını oluşturup 2014 yılında üst birliği kurduk. 2014’ten bu yana, kurulduğumuzdan bu yana da kadın kooperatifleriyle olan -kooperatifler arasındaki- iletişim ve deneyim paylaşımlarını sürekli sürdürüyoruz ve dayanışmayı artırıyoruz, kadın kooperatiflerinin ortak sorunlarında savunuculuk faaliyetlerini yürütüyoruz, ortaklarımızın kurumsal kapasitelerini güçlendirecek çalışmalar yapıyoruz ve kooperatiflerimizin bağlı oldukları kurumlarla iş birliğini sağlıyoruz.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK – Değerli Başkanım, Simurg’un açılımı nedir?

SİMURG KADIN KOOPERATİFLERİ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ AYŞE TEMİZTAŞ – Anka kuşu.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK – Anka kuşu yani bir şeyin kısaltılmışı değil de kuş.

SİMURG KADIN KOOPERATİFLERİ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ AYŞE TEMİZTAŞ – Hayır, hayır. Bildiğiniz Anka kuşu, hani, böyle Kaf Dağı’nda yaşayan, bütün kuşların sultanı, kurtarıcısı.

YELDA EROL GÖKCAN (Muğla) – Küllerinden yeniden doğan.

SİMURG KADIN KOOPERATİFLERİ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ AYŞE TEMİZTAŞ – Küllerinden doğan.

SİMURG KADIN KOOPERATİFLERİ BİRLİĞİ BAŞKANI NİLGÜN DEMİRKOL YAVUZ – Biz de aslında kendi toplantılarımızda hep Simurg’un hikâyesini anlatıyoruz, kendimizi -kooperatifçi kadınları daha doğrusu- birer Simurg olarak düşünüyoruz, mücadeleyle ulaşan.

Şimdi, pandemi sürecinde neler olduğuna baktığımızda, Simurg Kadın Kooperatifleri Birliği tüm kadın kooperatiflerini telefonla arayarak 10 tane on-line bölgesel toplantı düzenledi. Kadın kooperatifleriyle yaptığımız telefon görüşmesinin sonuçlarına göre 88 kooperatifin 20’si faaliyetlerine devam edebildi; bunların 4’ü kısıtlı, 6’sı evden çalıştı; 49 kadın kooperatifi faaliyetlerini tamamen durdurdu; 9 tane kadın kooperatifimiz de yeni kurulmuştu ama pandemi nedeniyle faaliyetlerine hiç başlamadı. Bunlara temelde etken olan şey güvenli çalışma koşullarının sağlanamamasıydı. Kadınların bakım yükünün artması, ham maddeye ulaşamama, satış imkânlarının kısıtlanması gibi nedenler faaliyetlerinin durdurulmasında etkili oldu. Faaliyetlerine devam eden kooperatiflerimiz de tarım ve gıda alanında çalışan kadın kooperatiflerimizdi. Bu süreçte kadın kooperatiflerinin finansal zorlukları arttı, zaten çok kısıtlı imkânlarla çalışıyorlardı. Gelir elde etme olanağı düştüğü için kira, vergi, maaş, fatura gibi ödemeler, sabit ödemeler hep birikti. Görüştüğümüz kooperatiflerden elde ettiğimiz bilgiye göre, bunlardan sadece 33 tanesi bireysel olarak ya da ortaklarının katkılarıyla, diğer 8’i de belediyenin desteğiyle şimdilik bu ihtiyaçları karşılayabildiler.

Yine, pandemi sürecinde iletişim kurduğumuz kadın kooperatiflerimizin neler yaptığını baktığımızda, 11 kadın kooperatifimiz gönüllü olarak maske, siperlik, sağlık çalışanlarına ve belediye çalışanlarına önlük diktiler. 14 kadın kooperatifimiz kendi ortaklarıyla bulundukları mahalledeki kadınlarla ortak çalışma içinde, dayanışma içinde çalışmalarını yürüttüler. Mahalledeki mahallelilerin ihtiyaçlarını tespit ederek ilgili kurumlara yönlendirdiler, yardım paketlerini dağıttılar ve kendi ürettikleri ürünleri de paylaştılar. 65 yaş üstü kendi ortakları ve mahalleliler için alışveriş yaptılar, ihtiyaçlarını takip ettiler ve kurumlarla ilişkilendirdiler. Yine, tarım alanında çalışan kadın kooperatiflerimiz de üreticilerin ürettiği ürünleri pazarlamasına destek oldular.

Diğer kooperatiflerle olan dayanışmamıza ve ortak girişimlerimize baktığımızda, Simurg liderliğinde 115 kadın kooperatifinin imzasıyla kooperatiflerin taleplerini gündeme taşıdık. İzmir’de kadın kooperatiflerinin arazi tahsisi için ortak girişimlerde bulunduk. Kooperatiflerin birbirinden ürün alımları arttı bu süreç içerisinde, zaman zaman birbirlerine hediye ettiler. Üretime devam eden kadın kooperatiflerinin ürünlerinin satışına destek oldular. Birbirlerine on-line eğitim verdiler; bunlar, beceri geliştirme, kapasite geliştirme gibi konularda. Yine, aynı zamanda, alınan tedbirler, resmi işlemler, hibe ve on-line eğitim fırsatları gibi konularda birbirleriyle haberleştiler ve birbirleriyle paylaşımda bulundular. Her şeyden önemlisi de yalnız olmadıklarını fark ettiler, fark ettik; birbirimize umut olduk.

2020 Haziran ayında Simurg sekreteryası, Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfıyla birlikte, kamu kurumları temsilcileriyle birlikte bir yuvarlak masa toplantısı yaptı. Bu toplantıda pandemiden sonra kamusal hizmetler ve kadın kooperatiflerinin desteklenmesi tartışıldı. 2021 Ekim ayında Simurg, vergi ve Kooperatifler Kanunu'yla ilgili kanun tekliflerini, madde değişikliği önerilerini milletvekillerine ve ilgili bakanlıklara iletti.

Dünyadaki kooperatiflere baktığımızda, dünyadaki kooperatifler istihdam sağlıyor, ekonomik krizlere karşı daha dayanıklılar, sosyal hizmetlerin yaygınlaşması ve etkinliğinin artmasını sağlıyorlar ve en önemlisi, girişimcilerin önemli bir bölümü de kadınlardan oluşuyor. Bunu nasıl sağladıklarına baktığımızda, Batı ülkelerinde sosyal girişimcilere özel mevzuatlar var ve yine, sosyal girişimciler için destek programları, finansal kaynaklar var ve vergi teşvikleri, vergi muafiyeti gibi indirimler için de özel düzenlemeler yapılmış kanunla birlikte.

Bizim bundan sonraki süreçte planlarımız ve sizlerden olan taleplerimiz neler? Planlarımız... Yine kendi aramızdaki dayanışmayı artıracacağız, yine aynı şekilde çalışmalarımızı devam ettireceğiz; bu, ürün tedariki, pazarlama konusunda birbirimizi desteklemek, ortak kargo girişiminde bulunmak gibi. Kapasitemizi daha da geliştirmeyi hedefliyoruz. Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfıyla birlikte bölge ve il ağları oluşturarak iletişim ve iş birliğini, iş birliklerimizi güçlendireceğiz. Bildiklerimizi bilmeyenlere aktaracağız; bu, yönetim, resmi yükümlülükler, katılım gibi konularda. Finansal destek sağlamayı planlıyoruz. Simurg olarak Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfıyla yürüttüğümüz proje kapsamında projelere destek vereceğiz ki bu Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı pandemi sürecinde kadın kooperatiflerine de proje desteğinde bulunmuştu. Yine, Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfının sağladığı diğer fonların da dağıtımı için destek olacağız Simurg olarak. Kendi aramızda da dayanışma fonu oluşturmayı düşünüyoruz. Etkimizi, kararlara katılımımızı artıracacağız. Ulusal ve yerel düzeydeki kadınlara yönelik politika ve programları izleyip kararları etkilemeye çalışacağız ve iş birliklerimizi geliştireceğiz.

Sizlerden olan taleplerimize gelince; mevzuata “sosyal kooperatif” tanımının -kavramının daha doğrusu- eklenmesi, dâhil edilmesi çünkü mevcut yasa, kadın kooperatiflerini ticari kurumlar statüsünde görüyor. Pek çok ülkede sosyal işletmeler için ayrı bir mevzuat bulunmakta ya da kooperatif mevzuatında “sosyal kooperatif” tanımı yer almakta.

Sosyal kooperatif girişimlerinin önemli bir bölümünü kadınlar oluşturmakta. Kadın kooperatiflerinin kapasitelerinin güçlenebilmesi için, kendilerine benzer faaliyet gösteren kurumların yararlandığı desteklerden yararlanabiliyor olması gerekiyor. Bunun için önerimiz 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nun 1'inci maddesinde yer alan kooperatif tanımının, sosyal kooperatif kavramını ve kadın kooperatiflerinin amaç ve faaliyetlerini kapsayacak şekilde genişletilmesi.

İkinci ve önemli olan, vergi ve vergi muafiyeti ve indirimler konusunda; Türkiye'deki kooperatifler Türk Ticaret Kanunu'na tabi oldukları için diğer kuruluşlarla aynı vergiyi ödüyoruz. Kadın kooperatiflerinin sosyal iş ve hizmet sunumu konusunda daha etkin rol alabilmesi için de benzer iş yapan dernek veya vakıflara sağlanan muafiyetlerden kadın kooperatiflerinin de yararlanması gerekiyor. Bunun için de önerimiz; 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 4'üncü maddesinin (1)'inci fıkrasında sayılan kurumlar vergisinden muaf kurumlar arasında “ortaklarının tamamı kadınlardan oluşan kooperatifler” ibaresinin eklenmesi. Yine, 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 17'nci maddesinin (1)'inci fıkrasında sayılan istisnadan yararlanabilecek kuruluşlar arasına “ortaklarının tamamı kadınlardan oluşan kooperatifler” ibaresinin eklenmesi. Yine, aynı maddenin aynı maddenin (2)'nci bendinde belirtilen istisnaya konu olan teslim ve hizmetlere “kadın kooperatifleri tarafından işletilen çocuk merkezleri, eğitim kurumları, engellilere yönelik rehabilitasyon merkezleri kapsamındaki teslim ve hizmetlerin” de eklenmesi.

Bir diğ er   nerimiz, 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu’nun 9’uncu maddesinde sayılan gelir vergisinden muaf çalışanlar arasına “ortaklarının tamamı kadın olan kooperatifler”in eklenmesi. Aynı kanunda madde 16’ya,   cretleri gelir vergisinden istisna edilen memur ve hizmetlilerin belirtildiğı gibi “Ortaklarının tamamı kadınlardan oluşan kadın kooperatifleri, merkez atölye ve iş yerinde çalıştırılan kadınlara   denen   cretler gelir vergisi vergisinden istisna edilir.” ibaresinin eklenmesi.

Sosyal kooperatifçiliğinin en çok geliştiğı   lkelerden biri olan İtalya’da durumun ne olduğuna baktığımızda, kooperatiflerin özelliklerine göre kurumlar vergisinden ya muaf tutulmaktalar ya da düşük oranda vergi  demekteler. Bağışlar vergiden muaf tutulmakta; sundukları sağılık, eğıitim gibi sosyal hizmetler için düşük oranda KDV  demektedirler. Zorunlu rezerve aktarılan b t  e fazlası vergiye tabi tutulmakta; emlak vergisinde de dörtte 1 oranında indirim sağılanmakta.

Kadın kooperatiflerinin kuruluş ve işletme sürecindeki zorunlu masrafların azaltılmasını istiyoruz   nk   bizim kadın kooperatiflerinin lehine yönelik bir düzenlememiz yok. Kadın kooperatiflerinin yaygınlaşması ve kadınların kooperatiflere katılımının artması için işletme masraflarının azaltılması gerekiyor. Kooperatiflere ortak olan  oğ  kadın zaten yoksul olan kadınlar yani dar gelirli kadınlar. Bunun için   nerilerimiz de; 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu’nun 19’uncu maddesinde “yeterli geliri olmayan kadınların kooperatiflere ve kooperatiflerin, Kadın Kooperatifleri Birliğıine ortaklık payları ve yatırım faaliyetleri için verilecek desteklerin” tanımlanması, 640 sayılı Gümrük ve Ticaret Bakanlığıının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükümünde Kararname’de Bakanlık görevlilerinin buna uygun şekilde düzenlenmesi, 1512 sayılı Noterlik Kanunu’nda kadın kooperatiflerine düzenlenecek belgeler ve işlemlerde ücret alınmaması için düzenlemelerin yapılması. Avrupa’daki sosyal kooperatiflerin  oğ  kuruluş ve işletme masraflarından muaf tutulmuşlardır.

Bir diğeri ve en çok   nemsediklerimizden biri ortaklarımızın sigortalanması ve SGK sistemine dâhil edilmesi. E, bunun için ihtiya ımız, hen  z gelişme süreci aşamasında olan ve çok küçük ölçekli işletmeler olarak faaliyet gösteren kadın kooperatiflerinde, maliyetlerini karşılayamadıkları için, maalesef,  oğ  kadın kayıt dışı ve sigortasız olarak çalışmakta. Kadınların kayıtlı istihdamının artması ve sosyal güvence altına alınmaları için yasal mevzuat değıştirilerek ortakların sigortalanmasına ilişkin kolaylıklar getirilmesi gerekiyor. Bunun için de   nerimiz, belli sürelerde olmak şartıyla 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağılık Sigortası Kanunu’nun geçici 16’ncı maddesinde ve 5763 sayılı İş Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değışiklik Yapılması Hakkında Kanun’un 20’nci maddesi ile 4447 sayılı Kanun’a eklenen geçici 7’nci maddede olduğı gibi kadın kooperatifi ortağı olan kadınlar için sigorta teşviklerinin sağılanması, yönetim kurulu üyelerinin sigortalanabilmesine imkân sağılamak üzere 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağılık Sigortası Kanununun 4’üncü maddesinin ikinci fıkrasına 24/4/1960 tarihli ve 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu hükümlerince kurulan ve ortaklarının tamamı kadınlardan oluşan kooperatiflerin organlarına, “kooperatif ortakları arasında seçilen kadınlar” bendinin eklenmesi, kadın kooperatiflerinin tam zamanlı hizmet veren gönüllü ortak ve yöneticilerin sigortalanması için teşviklerin sağılanması, kamu ihalelerine katılımının kolaylaştırılması bir ihtiya ımız. Bunun için de kadın istihdamının artması ve kamu kurum ve kuruluşları tarafından yürütülen faaliyetlerin yaygınlaşması, etkinliklerinin artması için kamu ihalelerine katılımın kolaylaşması gerekmektedir. Bununla ilgili de   nerimiz 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu’nun pazarlık usulüyle ihale yapılabilen h lleri belirleyen madde 21’e “ihale konusu mal ve hizmetlerin ortaklarının tamamı kadınlardan oluşan kooperatiflerce üretilmesi durumunda kadın istihdamını arttırmak veya sosyal fayda sağılamak amacının güdülmesi” ibaresinin eklenmesi; aynı kanunun doğrudan temin yapılabilen h llerini belirleyen madde 22’ye “ihale konusu mal ve hizmetlerin kadın istihdamını arttırmak amacıyla ortaklarının tamamı kadınlardan oluşan kooperatiflerden temin edilmesi” bendinin eklenmesi, kamu ihalelerinde kadın kooperatifleriyle ortaklık yapmanın özel sektör kuruluşlarıyla teşvik kriteri olarak gösterilmesi.

Pek çok ülkede sosyal kooperatiflerin gelirlerinin çoğu kamuya hizmet ve mal satmaktan gelmektedir. Belediyeler arasındaki iş birliklerinin artması ya da bu iş birliklerinin kolaylaştırılması için de yerel kadın örgütlenmeleri olan kadın kooperatifleri için belediyelerle geliştirilen iş birlikleri bizler için çok büyük önem taşımakta. Kadın kooperatifleri belediyelerin ortak girişimleri, yasal altyapısı olmaması nedeniyle çoğunlukla başlatılamamakta, başlasa bile sürdürülebilirliğinde zorluklar yaşanmakta. Bunun için öneri olarak 5393 sayılı Belediyeler Kanunu 14'üncü maddenin (b) bendinde "ortaklarının tamamı kadınlardan oluşan kooperatiflerinin sosyal fayda sağlayan girişimlerine mekân ve personel desteği, ayni ve maddi destek sağlayabilir" ibaresinin eklenmesi. Aynı kanunun madde 75'te belediye meclis kararıyla ortak hizmet projeleri gerçekleştirebileceği kuruluşlar arasına yine, ortaklarının tamamı kadınlardan oluşan kooperatiflerin eklenmesi...

Ekonomik girişimler için kamu destek programlarının geliştirilmesi... Türkiye'de kadın kooperatiflerine yönelik herhangi bir özel destek programı yok. Kadın kooperatiflerinin ekonomik girişimleri genellikle herhangi bir fizibilite çalışması olmadan, mevcut becerilerle yapılabilecek işlerle başlatılmakta. Markalaşma, pazar büyüme ve benzeri konularda sermaye eksikliği nedeniyle zorluklar yaşanmakta. Kadın kooperatiflerinin kapasitelerini geliştirebilmesi için yeni iş fikirlerine ve bu alanlarda işletme kurma, yönetme konusunda kapasite destek programlarına ihtiyaçları vardır. Bununla ilgili önerimiz de KOOP-DES Programı için düzenli ödeneklerin ayrılması, program yönetmeliğinin kadın kooperatiflerinin ihtiyaç ve kapasitesine uygunluğunun tekrar gözden geçirilmesi, KOSGEB, İŞKUR gibi, Kalkınma Ajansı gibi kurumların programlarından kadın kooperatiflerinin de yararlanması sağlanmalı. Ekonomik girişimler için AR-GE, fizibilite, teknik beceri, iş geliştirme desteği ve kadın kooperatifleriyle ortak girişimler yapan özel sektörlerle teşvik sağlanmalı. Yine, ayrıca Kadın Emegini Değerlendirme Vakfının Simurg Kadın Kooperatifleri Birliğiyle iş birliği kurmak istediği iş geliştirme ve destek merkezi için kamu desteğine ihtiyacı vardır. Bu merkez, kadın kooperatifleri için araştırma, geliştirme, eğitim ve sermaye desteği de verecektir.

Bu iş geliştirme ve destek merkezi ne iş yapar, ne yapmayı planlıyor diye düşündüğümüzde kadın kooperatifleri için yenilikçi, sürdürülebilir iş alanları keşfetmek üzere sektörel araştırmalar yapmak; tedarik zincirlerini ele alarak kadınların sürdürülebilir olarak yer alabilecekleri alanlar belirlemek; teknik beceri, iş kurma, teknolojiyi kullanma, mevzuat, pazarlama gibi konularda destek vermek; kooperatiflerin sosyal yatırımcılarla ve tedarik zincirlerine katılan, işletmelerine katmak isteyen firmalarla bir araya getirilmesini sağlamak; işi yürütme sürecinde bire bir danışmanlık yapmak; işlerini başlatmada veya mevcut işlerini güçlendirmeleri için hibe ve hibe kredi programlarının uygulanması; başarılı kadın kooperatiflerinin de ödüllendirilmesi; tanıtım materyallerinin hazırlanması gibi konularda görünürlüğünün artması üzerine çalışmalar yapmak.

Avrupa'daki sosyal kooperatiflere özel kamunun özel destek programları var; Bunlar pek çok ülkede farkındalık artırma, deneyim paylaşımı, iş geliştirme desteği, yatırıma hazırlık desteği, sosyal yatırım fonları gibi hibe programlarından yararlanmada sosyal kooperatiflere öncelik verilmekte, özel sektörün sosyal girişimlere yatırımlarını artırmak üzere vergi teşviki sağlanmakta.

Kaliteli ve ücretsiz bakım hizmetlerinin eksikliği kadınların istihdamının önündeki en büyük engellerden biri. Kadın Emegini Değerlendirme Vakfı, erken çocukluk hizmetlerini kadınların liderliğinde dar gelirli kadınların olduğu kesimlere yaygınlaştırmak amacıyla 2-6 yaş arasındaki çocuklar için bakım ve eğitim hizmetleri vermektedir. Bunun için de kadın ve çocuk merkezini geliştirmiştir. Bu mahalle yuvaları, mahalle anneliği, oyun odaları ve oyuncak kütüphanesi gibi ve bu merkezlerden, uluslararası ödüller alan ve akredite edilen bu modeli uygulayan 22 merkezden her yıl yaklaşık bin kadın ve çocuk yararlanmaktadır.

Kadın kooperatiflerinin bu bakım ve eğitim hizmetlerinin sektöre olan entegrasyonuna baktığımızda EÇE alanında yani erken çocukluk alanında Türkiye, dünyadaki orta ve düşük gelirli ülkeler arasında en düşük oranlardan birine sahip. Bu hizmetlerin daha hızlı bir şekilde yaygınlaştırılması, kamuya olan maliyetinin azaltılması, ailelerin doğrudan katılımı sayesinde hizmet ve eğitim kalitesinin yükselmesi için bu merkezlerin ilgili kamu programlarının ve kamu kaynaklarının desteklenmesi gerekiyor. Bu modelin yaygınlaştırılabilmesi için de mevzuat oluşturulması, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığıyla “Kadın ve Çocuk Merkezleri” başlığı altında başlatılan yönetmelik çalışmalarının tamamlanması, bu yönetmelikte başta mekân ve öğretmen araştırma desteği olmak üzere, kamunun verebileceği desteklerin tanımlanması, bu alanda çalışan kooperatiflerin pandemi sürecinde iyice zorlaşan koşullarını yerine getirebilmesi için vergi ve teşviklerin sağlanması. Biz, mesela, Bahçelievler Kadın Kooperatifi olarak bu alanda hizmet veren bir kooperatiftik. Millî Eğitim Bakanlığına bağlı okul öncesi eğitim hizmeti veren bir anaokulumuz vardı, yirmi yıl sonra maalesef devretmek zorunda kaldık çünkü artık devam ettiremiyorduk. Hem yoksulla çalışıp hem de yasal olarak –vergi, maaş– giderlerini karşılamakta çok zorlandığımız için devretmek zorunda kaldık. Bu yüzden de bunun önemli olduğunu düşünüyoruz.

Sosyal kooperatifçiliğin gelişmiş olduğu ülkelerdeki duruma baktığımızda kamu yönetimleri erken çocukluk dönemi yatırımının çok önemini vurguluyor. Bunun yasal olarak karşılığında her çocuğa bir yuva hakkı verilmiş durumda. Pek çok Avrupa ülkesinde de çocuk bakım ve eğitim hizmetlerinden sorumlu merkezî ve yerel yönetimler doğrudan hizmet vermek yerine, bu hizmeti vermesi için aile girişimlerini yani bizdeki karşılığı kadın kooperatifleri olan kurumları desteklemekte. Burada yıllık işletme giderlerinin yaklaşık yüzde 90’ı nakit olarak ödenmekte, karşılığında da verilen eğitim kalitesi ve mali açıdan da denetlenmektedir.

Kadın kooperatiflerinin yaşlı bakım alanındaki entegrasyonuna baktığımızda uzun süreli bakımın, özellikle kurumsal bakımın maliyeti çok yüksek. Bütün yaşlıları saptayıp her birinin ihtiyacına uygun bir şekilde geliştirilmiş bir bakım planı doğrultusunda yaşlılara çeşitli desteklerin verilmesi hem kurumsal yani gündüz bakımevleri, yaşlıların katılmasının teşvik edildiği ve kolaylaştırıldığı sosyal aktivite merkezleri hem de yaşlının yaşadığı yerde, yerelde bakım ve destek hizmetini gerekli kılmaktadır. Bu destek ve bakım hizmetleri emeği yoğun süreçtir ve bu konuda çeşitli uzmanlıklarda eğitim almış insanların istihdamı gerekmektedir. Bunun için de önerimiz, sektörün genişletilmesi ve kayıt dışılığın azaltılması, ortadan kaldırılması. Kadın kooperatifleri hizmet sağlayıcı olarak önemli bir rol üstlenebilir. Hemen hemen tümüyle emek yoğun olan bu alanda kadın kooperatiflerinin entegrasyonu kadın istihdamının artmasını sağlayacaktır. Kadın kooperatifleri, Bakanlığın tespit ettiği standartlar doğrultusunda belediyeler ve konunun uzmanları, aile hekimleri birliğiyle yakın temas ve iş birliği içerisinde yaşlıların ev ev tespitini yapabilirler. Uzmanlar, yaşlıların bakım ihtiyaçlarını belirleyerek bakım planı oluşturulmasından sonra da bu bakım planına uygun bir şekilde hizmet verilebilmesi ve eleman temini için bir süpervizörlük yürütebilir.

Bir diğer konu, gıda güvenliği için kadın kooperatiflerine teşvikler sağlanmalı. Kullanıma açılan hazine arazileri için projeleri genişletilmeli, kadın kooperatiflerine, kadın üreticilerine öncelik verilmeli. Tarımsal, hayvansal üretim için kadınların kolektif girişimlerinin desteklenmesi gerekir. Tıbbi aromatik bitki yetiştiriciliği desteklerinde kadın kooperatiflerine öncelik verilmekte.

Bir diğeri, kadın kooperatiflerinin dijitalleşmesi ve desteklenmesi. Dijital teknolojiye geçişlerin desteklenmesi için kaynaklar ayrılmalı. On-line platformların oluşturulması, araştırma, eğitim, teknik altyapı çalışmalarının desteklenmesi gerekir.

Bir diğeri, Üçlü Kadın Kooperatiflerinin Güçlendirilmesi Protokolü’nün uygulanması için iş birliğinin yapılması, Simurg Kadın Kooperatiflerinden bilgi toplanması, bilginin yayılması, raporlanması konusundaki gücü değerlendirerek ihtiyaca uygun programlar ve politika geliştirilmesi

için protokol planlama ve uygulanma sürecine dâhil edilmeli. Yapılan uygulamanın izlenmesi, etkisinin değerlendirilmesi konusunda rol verilmeli. İlgili bakanlıklara Simurg'un sürekli iletişim hâlinde olabileceği birim ve sorumlular bildirilmeli.

Beni dinlediğiniz için teşekkür ediyorum.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK – Değerli Başkanım, öncelikle çok ayrıntılı bir çalışma yaptığınız için çok teşekkür ediyorum.

Burada hem kooperatifçilik hem de sosyal kooperatifçilik çatısı altında birçok önemli öneride bulundunuz. Bahsettiğiniz önerilerin bir kısmı hayata geçti, onları ifade ederiz ama özellikle sosyal kooperatifçilikle alakalı şunu söylemek istiyorum: Önemli ve yasal mevzuatın çalışılması gereken bir alan. Şu an hâlihazırda bizim Türkiye Büyük Millet Meclisimizde Dilekçe Komisyonumuz var. Yine, Dilekçe Komisyonumuzun çatısı altında bir alt komisyon kuruldu, bilginiz var mı bilmiyorum, “sosyal kooperatifçilik” başlığında. Bu alt komisyonumuz şu an Türkiye’de sosyal kooperatifçilikle alakalı örnekleri yerinde hem incelemesini yapıyor hem de yine böyle kurumlardan ve sivil toplum kuruluşlardan ilgili muhataplarını davet ederek “Sosyal kooperatifçiliği Türkiye’de nasıl dizayn ederiz ve mevzuat noktasında nasıl bir çalışma yapılabilir?” diye hâlihazırda bir çalışma yapıyorlar. İsterseniz sizleri onlarla da temasa geçirebiliriz. Bizimkisi daha ağırlıklı istihdam ve üretim alanında çalışan bir Komisyon ama sosyal kooperatifçilikle alakalı diğer Komisyonla da o Komisyonun Başkanı arkadaşımızla da sık sık temas içindeyiz çünkü alanlarımızın kesiştiği yerler var, en önemli kesişme noktamız da zaten kooperatifçilik. Ben sizi onlarla da görüştürerek özellikle sosyal kooperatifçilik noktasındaki önerilerinizi onlara ifade etmenizi de sağlayacağım.

Bir diğeri de yine yakın zamanda bir düzenleme yapıldı. kadın kooperatiflerine pozitif ayrımcılık elbette ki bizim önceliğimiz. Yine, ortaklarının çoğunluğu kadınlardan oluşan ve kadın emeğinin değerlendirilmesi amacıyla kurulan kooperatifler ile ortaklarının çoğunluğu engellilerden oluşan kooperatiflerden 6102 sayılı Kanun gereğince -Odalar ve Borsalar Birliğiyle, yine, Odalar ve Borsalar Birliği Kanunu çatısı altında- odaya kayıt ücreti ve yıllık aidatı artık yeni düzenlemeyle alınmayacak ve vergi noktasında da bazı çalışmalar yaptık yakın zamanda.

Ben katılımlarınıza, sunumlarınıza çok teşekkür ediyorum.

Az önce milletvekillerimiz, Genel Kurulda bir yoklama olduğu için ayrıldılar ama geri gelecekler çünkü sizlere de soruları var. İnşallah, bitimine kadar gelmiş olurlar.

Sahada yapacağımız çalışmalarda da -biz şimdi saha ziyaretleri yapmaya başlıyoruz Komisyonumuzla- önerileriniz olursa bu önerilerinizi de değerlendirmek isteriz çünkü siz Türkiye’de birçok kooperatifle iş birliği içerisindesiniz. Dolayısıyla, bu anlamda da ciddi bir “background” a sahipsiniz. Önerilerinizin içinde bulunan bazı başlıkları biz buraya gelen kıymetli kamu kurum, kuruluşu temsilcileriyle de paylaştık; dijitalleşme gibi, on-line birliktelik gibi, birlikte hareket etme gibi. Dolayısıyla, bunları biz de ifade ettik, Komisyon raporumuzda da bunlara yer vereceğiz.

Bir diğer ifade etmek istediğim şey de pandemi döneminde hemen duruma göre bir pozisyon almanız da önemliydi, o çok dikkatimi çekti. Hem kooperatiflerin birlikte iş birliği yapıyor olması hem bilgilerini hem emeklerini paylaşması, aslında bir taraftan da sosyal kooperatifçiliğe dönüşmüş pandemi döneminde. Dolayısıyla, bu kısmı da oldukça ilgi çekiciydi, paylaşmak, bereketi de getiriyor beraberinde.

Ben çok teşekkür ediyorum.

Sayın milletvekillerimizin soruları varsa sözü kendilerine bırakıyorum.

SİMURG KADIN KOOPERATİFLERİ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ AYŞE TEMİZTAŞ – Ona geçmeden önce ben birkaç katkı yapabilir miyim?

ALT KOMİSYON BAŞKANI ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK – Tabii, tabii; buyurun.

SİMURG KADIN KOOPERATİFLERİ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ AYŞE TEMİZTAŞ – 2003 yılından beri kadın kooperatifleriyle çalışıyorum, ilk Biga’da çalışmaya başladım, Çanakkale’nin Biga ilçesinde, hasbelkader yolum oraya düşmüştü. Ondan önce yurt dışında yaşıyordum. Biga Kooperatifinin, Karabiga Kooperatifinin kuruluşuna destek oldum, yönetiminde bizzat kadın arkadaşlarla birlikte çalıştım. Hakikaten tabandan gelen, dar gelirli kadınların örgütlendiği kooperatiflerdi onlar. Çok şey öğrendim, çok deneyim biriktirdiğimi düşünüyorum. Görmenizi çok isterim, madem saha ziyaretleri yapacaksınız, özellikle Biga Kooperatifini görmenizi çok isterim. Kırıldan kopmuş, kasabaya yerleşmiş, evinden hiç dışarı çıkmamış, hatta kocasından günlerce gizli...

ALT KOMİSYON BAŞKANI ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK – Kooperatifin adı Biga...

SİMURG KADIN KOOPERATİFLERİ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ AYŞE TEMİZTAŞ – Biga, Çanakkale’nin Biga ilçesinde, Biga Kadın Çevre, Kültür ve İşletme Kooperatifi. Bunlar ilk kooperatifler. 2010 yılına kadar bu kooperatiflerin adı “Kadın Çevre, Kültür ve İşletme Kooperatifleri”ydi biliyorsunuz, 2010 yılında tip sözleşme imzalandı, daha önce KEDV’nin Bakanlıkla hazırlamış olduğu sözleşme kullanılıyordu ve adı böyleydi; onun da adı öyle. Sonra Karabiga’da çalıştım, işte, Bandırma Kooperatifi, Çanakkale, Edremit Kooperatiflerinin kuruluş sürecinde onlara destek oldum. 2010 yılından beri İzmir’de yaşıyorum ve Ege Bölgesi’ndeki kadın kooperatiflerini bir şekilde desteklemeye çalışıyorum. Vakıfla birlikte çalışıyorum şu anda, Kadın Emekğini Değerlendirme Vakfıyla birlikte ve biliyorsunuz, Kadın Emekğini Değerlendirme Vakfı, Simurgun sekreteryasını yapıyor, ben de işte elimden gelen desteği bölgede veya ulusal düzeyde vermeye çalışıyorum. Bizzat sahada çalışan kadınlardan bir tanesiyim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK – Kooperatifler ağırlıklı olarak Ege Bölgesi’nde mi, sizin koordinasyonunuzdaki kooperatifler?

SİMURG KADIN KOOPERATİFLERİ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ AYŞE TEMİZTAŞ – Ege Bölgesi’nde kooperatifler yani şöyle söyleyebilirim: Hani sadece...

ALT KOMİSYON BAŞKANI ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK – Simurgun çatısı altındakiler?

SİMURG KADIN KOOPERATİFLERİ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ AYŞE TEMİZTAŞ – Hayır, Simurgun çatısı altındaki kooperatifler her tarafta var. Şimdi, biliyorsunuz, hani bu model ilk ortaya çıktığından beri Vakıf (KEDV) bir şekilde kadın kooperatiflerini hem maddi olarak, finansal olarak hem de teknik olarak işte, eğitimlerle, bilgi, paylaşım, işte, uluslararası toplantılar, ulusal toplantılarda bir araya getirme, birbirlerinden öğrenme, kapasite geliştirme, kurumsal kapasitelerini geliştirme gibi bir sürü çalışma yapıyor. Vakit bir hayli geçti, o yüzden hızlı hızlı geçiyorum. Aslında bütün kadın kooperatifleriyle ilişkisi var Vakfın ve Simurgun dolayısıyla. Anadolu Bacıları Kadın Kooperatifiyle ilişkisi var, Anadolu Bacıları Kadın Kooperatifi -belki söylemişlerdir geçen buluşmada- bizim bütün ulusal toplantılarımıza, bölge toplantılarına katılan kadın kooperatiflerinden bir tanesi. Örneğin, Ankara’da yapılan bir bölge toplantısı oldu, Anadolu Bacıları oradaydı, yine vakfın ve Simurg’un yaptığı bir kadın toplantısı. Şu anda zaten bütün bölgelerde bölge toplantıları yapıyor, bölge ağırları oluşturuyor, il ağırları oluşturuyor, her bölgede kadın kooperatifleriyle ayrımsız iletişime geçiyor.

Şimdi, orada bir koordinatör çalıştırıyordu vakıf, ben doğrudan çalışıyordum. O yüzden de biraz daha görünür oldular. Hani, kendimi şey yapmak için söylemiyorum, sakın öyle anlamayın. Bir insan kaynağı vardı orada dolayısıyla. Her bölgede böyle insan kaynakları ne yazık ki yok, çalışmıyorlar. Her arkadaş kendi bölgesinde, sadece kendi kooperatifinde yoğunlaşabiliyor, zaman ayıramıyor diğer kooperatiflerle çalışmaya. O yüzden biraz tanınırlıkta, görünürlükte Ege kooperatifleri öne çıktı ve sayıları bir hayli arttı son yıllarda Ege’deki kooperatiflerin ama vakfın ve Simurgun ilişkisi, iletişimi

bütün kadın kooperatifi... Elimde bununla ilgili bilgiler de var. Örneğin, en son yaptığımız ağlar toplantısına 596 kadın kooperatifi temsilcisi katılmış, her bölgeden, Güneydoğu Anadolu, Doğu Anadolu, Karadeniz Bölgesi, İç Anadolu Bölgesi, Akdeniz Bölgesi -işte, Adana merkezli o bölge- Batı Karadeniz, Marmara Bölgesi'ndeki çok sayıda kadın kooperatifiyle ilişkiye geçildi bu ağlar çerçevesinde. Bu kadın kooperatiflerinin ağlar içerisinde yer alması sağlandı ve her bölgenin de temsilcisi oluşturuldu. Bu temsilcilerin çoğu, Simurg ortakları bile değil yani Simurg ortağı olmayan kadın kooperatiflerinden oluşturuldu bunlar.

Biz Simurg meselesine bir mücadele platformu olarak bakıyoruz. Hani, sınırları belli, ortakları belli bir birlik olarak bakmıyoruz. Öyle bakmadığımız için de örneğin, -arkadaşım Nilgün söyledi- çok sayıda kadın kooperatifi fonlarla desteklendi, çok sayıda kadın kooperatifine eğitim desteği veriyoruz, işte, kapasitesini güçlendirmek için farklı destekler veriyoruz. İnanın bunlar içerisinde Simurg ortağı olanlar çok az sayıda, hatta bazen Simurg üyeleri diyor ki: "Biz birliğiz, esas olarak bizim güçlenmemiz, bizim rol model olmamız gerekiyor. Herkesi birlikte desteklemeye çalıştığımızda bize kaynaklar, gelen kaynaklar azalıyor." gibi bazen böyle sitemleri, serzenişleri falan oluyor Simurg üyesi kadın kooperatiflerinin. Ayrımsız bütün kadın kooperatifleriyle dediğim gibi bir araya gelip o ağlarda onları buluşturmaya çalışıyoruz.

Şimdi, 2008 yılından beri de bu yasa, mevzuatın değişmesi için ciddi bir çaba içerisindeyiz. 2008 yılında 60 kadın kooperatifinin bir araya gelmesiyle bir bildiri hazırlandı, bir deklarasyon hazırlandı. İşte, birlik çağrısıyla çıktılar yola kadın kooperatifleri ancak o birliğin oluşturulması o kadar kolay değil. Bunun işte, teknik meselesi var, kuruluş giderleri var, ona kadro ayırmanız gerekir, bir mekâna, bir araya geldikleri bir büroya sahip olmaları gerekir. Kadın kooperatifleri ancak kendilerini çevirebiliyorlar. Bir de birliği şey yapabilmeleri çok güç, zaten dünyada bile kooperatiflerin yüzde 20'si birliklerde örgütlenmiş durumda, bizim ülkemizde de böyle bir gerçek var. Birlikte örgütlenme noktasında hem eğitim veya farklı nedenler söz konusu, fayda sağlama noktasında biraz böyle sıkıntılar var hem de maddi sorunlar var. Örneğin, bir kadın kooperatifinin birliğe ortak olabilmesi için 5 bin lira gibi bir ödeme yapması gerekiyor. Bunu 4 eşit taksitte yapacak ama bunu bile bir külfet olarak görüyor. Bir de öte yandan bizim şöyle bir çalışmamız var biraz önce söylediğim gibi... Hani, bütün kadın kooperatiflerini kapsayan bir çalışma olduğu için "Zaten ben bundan faydalaniyorum, bir de birliğe neden ortak olayım?" gibi de düşünüyor bazen kadın kooperatifleri. O yüzden hani, sayılar böyle sınırlı, ortak olma sayıları ama özellikle bu ilk altı ay içerisinde bunun sayılarının bir hayli artacağını düşünüyoruz. Çünkü bununla ilgili kurumsal kapasitenin güçlendirilmesi, katılımın artırılması için yoğun bir çaba içerisindeyiz. İşte, ağlar da ağlarının oluşturulması da bunun bir parçası.

2008 yılından beri biz... Şimdi, çok karışık gibi geliyor mevzuat çalışması çünkü çok amaçlı kooperatifler, kadın kooperatifleri. Hemen hemen her bakanlıkla bizim ilişkimiz var, muhatabımız her bakanlık, sadece Ticaret Bakanlığına bağlı kuruluşlar ama Aile Bakanlığını da ilgilendiriyor çalışmalarımız, erken çocukluk eğitiminde, bakım hizmetlerinde; Maliye Bakanlığını ilgilendiriyor çalışmalar; işte, Millî Eğitimi ilgilendiriyor; Çalışma Bakanlığını ilgilendiriyor; Tarım Bakanlığını ilgilendiriyor; bütün bakanlıkları ilgilendiriyor.

2010'lu yıllarda kadından sorumlu Aile Bakanıydı Fatma Şahin, onunla epey bir yol aldık, çok yakından izliyorduk çalışmalarımızı. Sonrasında ise İzmit bölgesinde, Kocaeli bölgesinde yine 1 AK PARTİ milletvekili vardı, adını çok hatırlayamayacağım. O da kadın kooperatifleriyle... Fatma olabilir...

ALT KOMİSYON BAŞKANI ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK – Radiye Sezer Katırcıoğlu mu?

SIMURG KADIN KOOPERATİFLERİ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ AYŞE TEMİZTAŞ – Çok hatırlayamayacağım, baktığımda belgelerime bulurum.

Çok ilgiliydi kadın kooperatiflerinin güçlendirilmesiyle ilgili. Bu mevzuatın hazırlanması noktasında da özellikle onun muhataplarına ulaştırılması noktasında Mecliste bizle birlikte çok çalıştı, hatta biz, bir torba yasada bu mevzuatın çıkacağını bile düşündük, o kadar heveslendik ki “Çıkacak, geçecek.” dedik. O dönem, Maliye Bakanlığında takıldı, olmadı. İstismar edilmeye çok açık kadın kooperatifleri. Birçok insan şirket kurmak yerine kadın kooperatifini tercih edebilir sizin getirdiğiniz öneriler doğrultusunda. Ama yasama ve yürütme bunun tedbirlerini de alabilir. Biz, kendi penceremizden bakıyoruz olaya, kadınların yerelde güçlenmesi, kadın istihdamının artırılması noktasında bakıyoruz olaya. Yasama, yürütme de başka bir noktadan bakar, o noktada kendisini güvenceye alacak tedbirler de koyar ilgili yasalara. İşte, Avrupa ülkeleri, gelişmiş ülkeler bunu nasıl yaptıysa... Biz, gidip dolaştığımızda “Siz nasıl yapıyorsunuz?” diyoruz onlar da “Hükümetler düzeyinde iş birliği geliştirir. Siz nasıl önlemler alıyorsunuz?” diyebilir. Kendi cephemizden baktığımızda bunları, bu değişiklikleri olmazsa olmaz olarak görüyoruz. Gerçekten, her buluşmada, mutlaka her buluşmada -mutlaka Anadolu Bacılara da söylemiştir- bizden sonra gelecek olanlar da söyleyecektir. Vergiler, teşvikler ve destekler noktasında... Bir mevzuat meselesi var, bu ister “sosyal kooperatifçilik mevzuatı” adı altında yapılsın isterse 1163 sayılı Yasa’da kadın kooperatiflerini de kapsayan çeşitli değişiklikler yapılsın. Nasıl yapılsa yapılsın, sonuç olarak bütün kadın kooperatiflerinin talepleri -hangi bölgede olursa olsun- aynı talepler. Yani sosyal kooperatifçilik mevzuatı olarak farklı bir mevzuat belki çıkabilir, bu, kadın kooperatiflerinin ne kadar kapsayacak onu bilmiyorum, belki bazı kadın kooperatiflerini kapsar, hepsini kapsamaz.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK – Sosyal kooperatifçilik yapan kadın kooperatiflerini kapsar.

SİMURG KADIN KOOPERATİFLERİ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ AYŞE TEMİZTAŞ – Biz, kendimizin de sosyal kooperatifler olduğunu düşünüyoruz.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Sosyal kooperatifçilik yapan kadın kooperatifleri var mı?

ALT KOMİSYON BAŞKANI ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK – Var, var.

Şu an, o komisyon onlarla ilgili saha çalışması yapıyor. Mesela, İzmir’e gidecekler... Hata bize Komisyon Başkanımız da “İsterseniz sizin Komisyon da aynı seyahate eşlik edebilir, birlikte inceleyebiliriz.” de dediler, o teklifte de bulundular.

SİMURG KADIN KOOPERATİFLERİ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ AYŞE TEMİZTAŞ – O inceleme gezilerinizde birlik olarak yer almak isteriz, ben bizzat olmak isterim yani gözlemlerinize ben de tanık olmak isterim. İzmir’de yaşıyorum, oradaki bütün kadın kooperatiflerini yakından biliyorum.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK – O yüzden dedim ya, sizi o kooperatifte de...

SİMURG KADIN KOOPERATİFLERİ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ AYŞE TEMİZTAŞ – Evet, evet. Hepsinin kuruluşunda bir şekilde emeğimiz var oradaki kadın kooperatiflerinin, bütün bölgedeki kadın kooperatiflerinin. O yüzden, birlikte çalışmak isteriz yani mesele sadece sosyal kooperatifçilik meselesi değil. Onun yanı sıra, farklı bakanlıkları da ilgilendiren mevzuat değişikliklerinin mutlaka gerçekleştirilmesi gerekiyor diye düşünüyoruz. Yani bu konuda bu Komisyonun da desteğine, yardımına şiddetle ihtiyacımız var. Yerelde kadın istihdamının önemini hakikaten siz de dile getirdiniz, bu konuda gereken çalışmaları yapacağımıza inanıyorum.

Örneğin, biraz önce kadın istihdamının desteklenmesi meselesinde Çalışma Bakanlığından gelen SGK Uzmanı –neydi adı- Savaş Bey söyledi.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK – Genel Müdür.

SİMURG KADIN KOOPERATİFLERİ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ AYŞE TEMİZTAŞ – Örneğin, girişimci kadınları haksız rekabete karşı korumak...

Şimdi, örneğin, bu bizim de talebimiz. Haksız rekabete karşı işte kadın kooperatifini o piyasa ekonomisi içerisinde korumak için ne gibi tedbirler alınabilir? Biz de bununla ilgili kafa yoruyoruz yani farklı bakanlıklarla özellikle kadın kooperatiflerinin güçlendirilmesi ve geliştirilmesi için, kadınların yerelde istihdamını... Her şeyden önce kayıt altına alınmasında da ciddi sorunlar var, söyledik işte, arkadaşımız da söyledi. Örneğin, Urla Kadın Kooperatifi 80 kadına istihdam sağlıyor, bunun bir kısmı kayıtlı, bir kısmı kayıt dışı; gider makbuzu keserek gösteriyor bunu. Çünkü işte 1163 sayılı Yasa başka bir şey söylüyor, SGK, Çalışma Bakanlığı başka bir şey söylüyor; bu bakanlıklar arasında uyum yok. İşte, 1163 sayılı Yasa diyor ki: “Yönetim kurulu, denetleme kurulu SGK’lı çalışamaz, sigortalı çalışamaz çünkü onlar vekâlet akdine göre yönetime seçilmiş insanlar, orada hizmet yapıyorlarsa bile sigortalı çalışamazlar.” Ama Çalışma Bakanlığı farklı bir şey söylüyor, gene ortakların çalışmasıyla ilgili de sigortalılarla ilgili de farklı şeyler söylüyor. Yani bunların birbiriyle uyum içerisinde olması ve kadın kooperatiflerinin veya işte kadın istihdamının çıkarına ortak birtakım yasalarda değişiklikler yapması çok elzem hâle geldi hakikaten.

SİMURG KADIN KOOPERATİFLERİ BİRLİĞİ BAŞKANI NİLGÜN DEMİRKOL YAVUZ – Yönetim kurulunun sigortalı olamaması da gençlerin kooperatifleşmesine de engel olmaksızın, orada tam zamanlı bir zaman harcıyorlar ya da emek veriyorlar ama yönetim kurulu üyeleri sigortalı olamayınca kimse katılmak istemiyor, kimse yönetimde olmak istemiyor; bu da bir engel oluyor.

SİMURG KADIN KOOPERATİFLERİ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ AYŞE TEMİZTAŞ – Çok şey bir şey yani nasıl söylesem, benim için -kendi adıma söylüyorum bunu- kabul edilemez bir şek çıkıyor ortaya. Biz, işte, dar gelirli, ihtiyaç sahibi yoksul kadınları örgütlemek istiyoruz bu kadın kooperatiflerinde; tek başına girişimci olamayan kadınları, tek başına, iş yeri kuramayan kadınları örgütlemek istiyoruz. Yönetim kurulunun sigortalı çalışmaması durumu, oradaki üretici kadınları yönetim kurulundan da uzaklaştırıyor. Biraz önce söyledi, TKDK’dan gelen beyefendi, ne diyor? “Belediye başkanı yönetim kurulu üyesi oldu.” diyor veya işte, bakıyoruz “Yönetim kurulu başkanı oldu.” diyor veya bakıyoruz, belediye başkanlarının eşleri oluyor veya üst gelir grubundan kadınlar gidiyorlar yönetim kurulu üyesi oluyorlar ve orada ne oluyor? Kooperatifçilik ilkeleri de dumura uğruyor. Patron, yöneten ve yönetilen ilişkisi çıkıyor ortaya. O Uluslararası Kooperatifler Birliğinin, işte, Simurgun, kadın kooperatiflerinin ilkeleri, değerleri yok oluyor, hibrit kooperatifler çıkıyor ortaya; ne kooperatif, o ilkelere bağlı, değer temelli çalışma sürdüren kooperatif ne şirket, ikisinin karışımı bir şey çıkıyor ortaya, yani acilen çözülmesi gereken meselelerden bir tanesi bu sigortalılık meselesi, yönetim kurulunun sigortalılığı meselesi yani burada bir sıkıntı var iki bakanlık arasında. Yani bunun için de, bakın, “2008” diyorum, sosyal kooperatifçilik mevzuatının hazırlanması da beklenmemeli. Ben örneğin, kişi olarak sosyal kooperatifçilik mevzuatını hazırlayan, hazırlamak için çalışan çok fazla sayıda birimin toplantısına katıldım, çalıştayına katıldım yani yıllardır bu çalışma yapılıyor, bir türlü o mevzuat da çıkmadı. O yüzden, nasıl... Örneğin, ekim ayında biraz önce sizin saydığınız değişiklikler oldu? Çok güzel değişiklikler oldu kadın kooperatiflerini de ilgilendiren. Biz çok sevindik, bizim üzerimizde bir kamburdu bu ticaret odalarına verdiğimiz aidatlar; hiçbir fayda sağlamadığımız bir odaya biz aidat ödüyorduk düzenli. İşte, ilk kuruluş sürecinde kayıt için, başvuru için ödediğimiz paralar vardı, ondan kurtulmuş olmamız hakikaten bütün kadın kooperatiflerini çok sevindirdi ama, örneğin, o düzenlemelerde az çok bizimle bir iş birliği yapılsaydı çok rahatlıkla geçebilecek düzenlemeler vardı; çok küçük, çok rahatlıkla yapılabilecek düzenlemeler. Kuruluş masrafları bütünüyle ortadan kalkmış değil, noterle ilişkilerimiz bütünüyle ortadan kalkmış değil. Hala o konuda, tamam, tescilde, sicilde, işte, ilanda falan o ödemeleri yapmayacağız ama buna rağmen, harçlar var, noterlere ödediğimiz ücretler var. Örneğin, ortakların çıkışında veya ortakların kooperatiflere verdikleri dilekçede bunlar hep noter üzerinden yapılıyor, gene noterlere ücretler veriliyor yani böyle bütüncül bakılmamış meseleye orada da, en fazla ses çıkartılan şeylerde düzenleme yapılmış ama diğerlerinde de

yapılabilirdi, biraz daha bütüncül bakılarak meseleye yapılabilirdi. Daha yakın çalışmayı arzu ediyoruz, bu konuda muhataplarımızla, ilgili bakanlıklarla, işte, alt komisyonla daha yakın çalışırsak eğer daha hızlı ilerleyebileceğimizi düşünüyoruz; bu, işte, sosyal kooperatifçilik mevzuatını yapan birim için de alt komisyon için de söz konusu. Yakından çalışırsak, hakikaten, hem kadın kooperatifçiliğinin hem de kadın istihdamının yararına işleri hızlıca yapabiliriz diye düşünüyoruz çünkü bunlar yapılamayacak şeyler değil.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK - Çok teşekkürler değerli arkadaşlar.

Ben sizi Sosyal Kooperatifçilik Alt Komisyonumuzla bir araya getireceğim en yakın zamanda.

SİMURG KADIN KOOPERATİFLERİ BİRLİĞİ TEMSİLCİSİ AYŞE TEMİZTAŞ – Çok teşekkür ediyoruz bunun için.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK - Onların organizasyonlarına da belki bölgede olduğunuz için katkı sağlıyorsunuz.

Değerli vekillerim, ekleyeceğiniz bir şey yoksa toparlıyorum.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Bir hayli detaylı şey yaptım, verdiğiniz şeye de baktım fakat, tabii, orada isteklere karşılıklı bakmak lazım.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK – Evet, teknik olarak çalışmamız gerekiyor bizim de.

ŞENOL SUNAT (Ankara) – Teknik olarak çalışmadan bir şey söylemek çok doğru değil. Sosyal kooperatifçiliği de çok iyi değerlendirmek gerektiğini düşünüyorum, özellikle okul öncesi yani “erken çocukluk bakımı” dediğimiz konuda kooperatiflere böyle bir imkân tanınması ne kadar doğrudur? Yani ben biraz daha böyle konularda Millî Eğitim Bakanlığı, yerel yönetimler –kreşe eğer daha erken çocukluk şeyinde- tarafından açılması gerektiğini... Ama yaşlı bakımında mesela bir kooperatifleşme olabileceğine... Tabii, bunun da şartlarını ve kriterlerini belirlemek açısından... Üzerinde durulması ama ilerisi için bu konuların istismara sebebiyet vermeyecek şekilde olması açısından iyi değerlendirilmesi gerektiğini düşünüyorum.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ÇİĞDEM ERDOĞAN ATABEK - Değerli Vekilim, çok teşekkür ediyoruz.

Kıymetli misafirler, katılımlarınıza çok teşekkür ediyoruz. Biz de entegre çalışmaktan memnuniyet duyacağımızı ifade ediyoruz.

Toplantımızı bugün itibarıyla da kapatmış oluyoruz.

Çok teşekkürler.

Kapanma Saati: 16.45

